

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Eva Františáková

VÝVOJ MATRIČNÍ AGENDY

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph. D

OLMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne:

Podpis:

Poděkování

Děkuji JUDr. Zdence Novákové, Ph. D za její podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracovávání.

Obsah

Úvod	5
1 Základní pojmy	7
1.1 Matriční kniha	7
1.2 Matriční zápis	7
1.3 Matriční událost.....	7
1.4 Sběrka listin.....	7
1.5 Dodatečný záznam	8
1.6 Dodatečný zápis	8
2 Matriky do první poloviny 18. století a jejich vedení.....	9
2.1 První matriky	9
2.2 Svatební matriky.....	10
2.3 Křestní matriky	10
2.4 Matriky zemřelých	10
2.5 Uvádění příjmení	11
3 Vedení matrik po císařských patentech Josefa II.	12
3.1 Císařské patenty	12
3.2 Knihy oddavek, křestní a úmrtní knihy	12
3.3 Židovské matriky.....	13
3.4 Vedení indexů, druhopisů knih a číslování zápisů	13
3.5 Evangelické a vojenské matriky.....	14
3.6 Vliv občanského zákoníku	14
3.7 Sjednocení matričních formulářů	16
3.8 Občanské sňatky.....	17
3.9 Období 2. světové války.....	17
4 Matriky po 1. lednu 1950	18
4.1 Situace	18
4.2 Provádění matričních zápisů dle zákona č. 268/1949 Sb.	20
4.2.1 Kniha narození	20
4.2.2 Kniha manželství.....	23
4.2.3 Kniha úmrtí.....	25
4.3 Vztahy k cizině	26
4.3.1 Výměna matrik s cizinou.....	26
4.3.2 Platnost veřejných listin vydaných v cizině	27

4.3.3	Předepsaná ověření.....	27
4.4	Úprava jmen a příjmení.....	27
4.4.1	Jméno a příjmení.....	27
4.4.2	Změna jména a příjmení.....	28
4.4.3	Užívání a změna příjmení osvojenice.....	29
5	Matriky v současné podobě.....	30
5.1	Celospolečenské změny.....	30
5.2	Zápisy narození, uzavření manželství a úmrtí.....	31
5.2.1	Kniha narození.....	31
5.2.2	Zápis narození, kde matka požádala o utajení údajů o své osobě. ...	33
5.2.3	Zápis vícečetných porodů.....	33
5.2.4	Zápis dítěte nezjištěné totožnosti.....	33
5.3	Kniha manželství.....	33
5.3.1	Místo uzavření manželství.....	33
5.3.2	Dohoda manželů o příjmení.....	34
5.4	Kniha úmrtí.....	36
5.5	Matriční doklady.....	36
5.6	Ověřování matričních dokladů pro použití v cizině.....	37
5.7	Užívání jména a příjmení.....	37
5.8	Oznamovací povinnosti matričního úřadu.....	38
	Závěr.....	40
	Seznam odborné literatury.....	42
	Seznam příloh.....	43

Úvod

Úřední akt, který provází člověka po celý život, je zápis do matrik. Prvním úředním dokladem o naší existenci je rodný či křestní list, posledním dokladem, který potvrzuje konec života je úmrtí list. Bez matričních dokladů, rodného, oddacího či úmrtího listu bychom nemohli uskutečnit řadu právních úkonů.

Od prvních matričních zápisů došlo ke značným změnám, jak v podobě zápisu, tak celého výkonu matriční agendy. Zápisy a jejich vedení zásadním způsobem upravovala v jednotlivých obdobích celá řada zákonných ustanovení.

Pracuji jako matrikářka na obci s rozšířenou působností a v rámci své činnosti připravuji na výkon funkce matrikáře zaměstnance matričních obcí zařazených do svého správního obvodu. Pro výkon funkce matrikáře je základním předpokladem znalost právních předpisů upravujících vedení matrik a právních předpisů souvisejících. Důležitá je taktéž orientace v právních předpisech, které upravovaly matriční zápisy v jednotlivých předchozích obdobích. Je to především z důvodu, že hodnocení zápisů, následné výpisy, opravy a změny se provádí dle právních předpisů platných v době, kdy k matriční události či skutečnosti došlo. Ve své dosavadní praxi jsem se nesešla s uceleným materiálem, či literaturou, která by se zabývala vývojem matriční agendy od prvních počátků a souvislým způsobem by podala ucelený přehled právních předpisů, především pak způsob úpravy konkrétních matričních zápisů. Z tohoto důvodu se touto problematikou zabývám ve své bakalářské práci a v budoucnu bych ji ráda využila nejen jako studijní materiál při přípravě budoucích matrikářek, ale i pro svou vlastní orientaci při řešení případů žádostí o změny matričních zápisů, či pořizování výpisů z matrik z období před platností současných zákonných norem.

Vývoj matriční agendy lze rozdělit do tří nejzákladnějších období. První ucelené vedení matrik začíná od první poloviny 18. století, kdy vedení matrik bylo záležitostí církve, ale stát již do této agendy zasahoval řadou zákonných ustanovení. Matriční zápisy měly nejednotnou podobu a různý obsah, představují pro nás však důležitý pramen poznání života našich předků. Jsou výpovědí životního stylu a morálky společnosti i vnímání životních hodnot tohoto období. Za druhé období lze považovat období od 1. ledna 1950, kdy vedení matrik bylo odebráno z rukou církve a stává se výhradně záležitostí státu. Vedením matrik jsou pověřeny národní výbory a národní výbory ustanovují k tomuto výkonu matrikáře. Matriční zápisy mají

zákonem stanovenou podobu i obsah. Třetí období je období platnosti současného zákona a souvisejících právních předpisů. Tyto zákonné předpisy jsou především odrazem celospolečenských změn po roce 1989.

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou matriční agendy s cílem podat ucelený přehled vývoje matriční agendy, které právní normy a jakým způsobem upravovaly podobu matričních zápisů a především podobu zápisů jmen, příjmení a zápisů nemanželských dětí. Práci rozděluji do pěti kapitol. Na úvod objasňuji základní pojmy z oblasti matriční agendy. Každá následující část je věnována určitému období, ve kterém dochází k výrazným změnám – matriky do první poloviny 18. století, matriky po císařských patentech Josefa II, matriky po 1. lednu 1950 a matriky v současné podobě. Celou práci doplňuji přílohou s uvedením ukázek konkrétních matričních zápisů z jednotlivých období pořízených přímo z matričních knih uložených u matričního úřadu, kde pracuji.

1 Základní pojmy

1.1 Matriční kniha

Kniha tvořená matričními tiskopisy svázanými do svazků. Každá kniha obsahuje úvodní list matriční knihy, list podpisových vzorů a listy na které se zapisuje narození, uzavření manželství nebo úmrtí, a listy pro abecední jmenný rejstřík. Jednotlivé listy jsou předem očíslovány. Pro každou obec, město, městskou část, městský obvod se vede matriční kniha samostatně. Každý svazek matriční knihy má vyznačený druh matriční knihy – kniha narození, úmrtí, sňatků, název matričního úřadu, obce, města, pro které se matriční kniha vede, pořadové číslo svazku, počáteční a konečné datum zápisu. „Matriční úřad je povinen zabezpečit ochranu technického vybavení a matričních knih před zneužitím údajů v nich obsažených a před zničením nebo poškozením a uchovávat matriční knihy po stanovenou dobu. Údaje v matričních knihách jsou neveřejné.“¹

1.2 Matriční zápis

Zápis do matriční knihy narození, uzavření manželství a úmrtí, ke kterým došlo v jednom kalendářním roce. Příslušný k zápisu narození a úmrtí je matriční úřad, v jehož správním obvodu se osoba narodila či zemřela nebo byla nalezena. K zápisu manželství je příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k uzavření manželství. „Zápis do matriční knihy provádí matrikář vlastnoručně dokumentním inkoustem vyplněním jednotlivých oddílů matričního listu. Zápis se označí pořadovým číslem při jeho provádění. Písmo musí být čitelné. Oddíl matričního listu, který nelze vyplnit pro objektivní neexistenci údajů v době provádění zápisu, se proškrtne vodorovnou čarou. Nevyplněná část oddílu „záznamy a opravy před podpisem“ se proškrtne čarou napříč. Nelze proškrtnout oddíl „Dodatečné záznamy a opravy.“²

1.3 Matriční událost

Matriční událostí je narození, úmrtí a uzavření sňatku.

1.4 Sběrka listin

Sběrka listin je tvořena z listin, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu. Matriční úřad předává tyto listiny za každý kalendářní rok

¹ Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI § 7 odst. 3, 4

² Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. s. 203. ISBN 80-86412-12-9

nadřízenému úřadu a tyto jsou uchovávány odděleně od matričních knih. Listiny, na základě kterých se provádí dodatečné záznamy a opravy se předávají k zařazení nadřízenému matričnímu úřadu k jejich založení k původním listinám, které sloužily k zápisu matriční události. Tyto úřady jsou povinny zabezpečit ochranu před zneužitím či poškozením. Do roku 1958 byly namísto sbírek listin vedeny druhopisy matričních knih, pro které platí stejné podmínky aktualizace a uchovávání. „Matriční úřad předá sbírku listin za kalendářní rok úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu nejpozději do konce února následujícího roku. Matriční úřad předává úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu jedenkrát měsíčně k založení do sbírky listin nebo k provedení dodatečného zápisu matriční události, matriční skutečnosti, opravy či změny v druhopise matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a uložené u úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu, listiny, a na jejichž podkladě provedl dodatečný zápis matriční události, matriční skutečnost, opravy či změny v prvopisu matriční knihy.“³

1.5 Dodatečný záznam

Změny a opravy zápisu prováděné dodatečně po uzavření zápisu. Dodatečný záznam je prováděn na základě veřejných listin. Dodatečným záznamem se mění či doplňuje matriční zápis – rozvod manželství, prohlášení neplatnosti či neexistence manželství, údaje o osvojení, určení rodičovství, změna jména a příjmení a další skutečnosti.

1.6 Dodatečný zápis

Zápis matriční události, který nebyl proveden v daném roce, kdy k matriční události došlo. Provádí se dodatečně v ročníku matriční knihy, v němž matriční událost nastala a to v podobě, která je v souladu s právními předpisy v té době platnými. „Při vydávání matričních dokladů ze zápisů v matričních knihách se údaje uvádějí v souladu s předpisy platnými v době vzniku matriční události. Obdobně se postupuje při dodatečných zápisech matričních událostí, dodatečných záznamech nebo jejich změnách.“⁴

³ Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI § 8

⁴ Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI § 94

2 Matriky do první poloviny 18. století a jejich vedení

2.1 První matriky

Počátky vedení knih připomínající matriky se datují již do starého Egypta, kde byly známy některé zásady statistiky. Tyto záznamy nemohly být vedeny bez jmenných registrů. Také staří Římané vedli seznamy narozených. Základy těchto seznamů sahají až do dob královských. Zákonodárství doby Augustovy upravovalo i záznamy oddaných. Křesťanství, které vznikalo na půdě římského impéria, zde nacházelo řadu kulturních prvků. Tyto kulturní prvky přirozeně převzalo a šířilo dál.

V Čechách pochází nejstarší matriky ze severozápadního pohraničí, které mělo velmi úzké kontakty s luteránským Saskem. Za nejstarší matriku v Česku je považována oddací matrika z Jáchymova z roku 1531.

Matriční knihy se vyskytují již dříve, ale za první zásadní směrnici lze považovat směrnici, kterou vydala římsko-katolická církev 11. listopadu 1563 na koncilu tridentském. Farářům nařizuje zakládat dvě knihy, které mají obsahovat nejdůležitější údaje o udělování svátosti křtu a stavu manželského. „Každý farář měl vésti a bděle střežiti knihu, do níž zapíše jména snoubenců a svědků, den a místo sňatku.“⁵

Všeobecně bylo vedení matrik nařizováno na Moravě olomouckou synodou r. 1591 a v Čechách pražskou synodou r. 1605. Vedení matrik se brzy prosadilo, složitější bylo prosadit formu matričního zápisu. Formu matričního zápisu předepisoval římský rituál z roku 1614. Ke dvěma knihám, svatební knize a knize křtů nařizoval vést knihu třetí, zemřelých. Tyto tři knihy s náležitými rubrikami měl psát každý farář pro svůj obvod. Zápisy byly vedeny ve větné podobě a styl zápisu záležel na osobě faráře, který danou matriční událost zapisoval. „Tak r. 1685 nařizovala pražská konzistoř duchovním, aby psali do matrik sami, podrobně a pozorně a nepřenechávali vedení matrik kantorům. Za nedbalost měli platit pokutu 10 zl. Roku 1706 konzistoř povolila, že může do matrik zapisovat i kaplan, učitel nebo zvoník, avšak za dozoru duchovního správce, který měl knihy po čtyřech týdnech kontrolovat a ověřovat.“⁶ Taktéž byla nařízena ochrana matrik před ohněm.

⁵ Doskočil, K., Vývoj farních matrik v českých zemích ve světle právních předpisů, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha 1940. č. 2 str. 42

⁶ Maur, E., Vývoj matričního zápisu v Čechách, In: Historická demografie 6/1972 Praha: 1972 str. 45

2.2 Svatební matriky

Svatební matriky měly uvádět datum ohlášek, existenci překážek sňatku, datum sňatku, jméno oddávajícího, jméno, bydliště a farnost snoubenců a svědků. Zvláštní poznámka se zapisovala, pokud oddával jiný pověřený kněz než farář. Při pokrevenství nebo příbuzenství snoubenců se uváděla poznámka o udělené dispensi a stupni příbuzenství. Zápisy byly často neúplné, snoubenci byli uváděni pouze křestním jménem. Během doby se zápis rozšiřoval a přibývaly údaje, kdo byl čím synem, dcerou. V roce 1770 pak vyšlo nařízení udávat, z jakého panství byl poddaný, jeho povolání či sociální postavení.

2.3 Křestní matriky

Křestní matriky měly uvádět datum narození a křtu, jméno kněze a jméno dítěte, jméno a farnost rodičů a kmotrů, povolání kmotrů. Zvláštní zápisy byly pro nalezené děti a pro křty lidí, kteří přestoupili na katolickou víru. Později se zapisovalo pohlaví dítěte a jméno porodní báby. Velmi významnou roli hrál manželský či nemanželský původ dítěte. Matriky jsou v tomto ohledu i jistým svědkem chápání morálky dané doby. „V 17. století faráři často používali velmi expresivní jazyk k těmto zápisům, nemanželské děti bývaly často zapisovány na konci matriky ve zvláštním oddíle a označovány jako „panchart,“ „parchant,“ „z lože zmrhaného“ nebo „zkaženého,“ označením „z levého boku.“ Jejich matka byla „kurva jakási,“ či „dorota zmrhaná“ bez uvedení příjmení.“⁷ „Např. berounská matrika z roku 1601 nesmlouvavě označuje, že se jedná o nemanželské dítě, zápisem „neřádně zplozený, v 6 měsících po oddavkách na svět narozený.“ Nemanželskou matku jmenuje „šlundra,“ syn dostává jméno „Ismael.“⁸

2.4 Matriky zemřelých

Matrika zemřelých měla evidovat den úmrtí, jméno zemřelého a jeho otce, bydliště, věk, den pohřbu, pohřební místo, jméno kněze, datum zpovědi, přijetí nejsvětější svátosti a poslední pomazání. Taktéž se často připisovala nemoc, na kterou dotyčná osoba zemřela. Někdy byl zápis velmi stručný, jindy byl zápis velmi

⁷ Hradecká, V., Matriky se vedou přes 500 let, in Časopis Veřejná správa 40 Praha: 2000 č. 42 str.

6

⁸ Bartůněk, V., Historický vývoj matrik, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha 1940, č. 1 str. 12

detailní. „Jako horor působí popis popravky vraha manželky, který byl na popraviště „koněm v kůži smýkán, ohnivými kleštěmi za prsty štípán a posledně kolem lámán.“⁹

2.5 Uvádění příjmení

Pro všechny tři druhy matrik předepisoval římský rituál vepsat nejen jméno osobní, ale také rodinné. Příjmení jako pevné určení osoby, se prvně objevuje u vyšších společenských vrstev, poté u usedlého obyvatelstva a nejspíše u chudiny. Příjmení jako trvalé označení osoby se začíná nacházet v českých zemích ve 14. století. Teprve v polovině 17. století se uváděním příjmení začíná projevovat snaha o pevnější evidenci obyvatelstva ze strany státu a vrchnosti. Do církevních matrik se zapisovala příjmení podle sluchu. Velká část obyvatelstva neuměla psát a nikdy se nepodepisovala. „Ženy z těchto rodin až do druhé poloviny 15. století za života manžela v pramenech se objevují pouze pod jménem a udáním jména manželova. „Dorota, manželka Jana Kysely, Alžběta, manželka Jana Bláhovic.“¹⁰

K jednotnému zápisu mají matriky v tomto období skutečně daleko. Nejednotnost obsahovou pak následuje nejednotnost jazyková. Až do poloviny 18. století se střídá v českých matrikách čeština, němčina i latina.

Přelomem ve vedení matrik je druhá polovina 18. století, kdy se projevil zájem osvěcenského státu na vedení matrik v souvislosti s jeho vojenskými potřebami. Zkušenosti Marie Terezie z války o její dědictví ukázaly, že rozhodující význam ve válkách v této době má počet vojsk. Po zavedení stálé armády bylo přikročeno k všeobecné odvodní povinnosti a s tím souviselo první sčítání obyvatelstva. Na venkově se mělo evidovat obyvatelstvo pomocí matrik. Tím zasáhl stát citelně do způsobu vedení matrik a vydává řadu dekretů a nařízení. Bylo nařízeno, které údaje se mají zapisovat a předepsané rubriky, které zavedly jednotu zápisů. Nařízení ukládalo, aby při zapisování nebyl opomenut žádný údaj. Důležité je nařízení z 20. října 1779, které zavedlo, aby v matrice byla u lidí, kteří mají dva názvy, vždy uváděna obě jména - podle gruntu a rodné jméno, Je nařízena povinnost zapisovat jména křtěných podle jména rodiny a další ustanovení přikazuje lidem tyto jména neměnit.

⁹ Hradecká, V., Matriky se vedou přes 500 let, in Časopis Veřejná správa 40 Praha: 2000 č. 42 str. 7

¹⁰ Beneš, J., Vývoj příjmení v českých zemích, In: Historická demografie 6/1972 Praha: 1972 str. 82

3 Vedení matrik po císařských patentech Josefa II.

3.1 Císařské patenty

K významnému zásahu do vedení matrik došlo za vlády Josefa II. Císařský patent z 1. května 1781 nařídil, že matriky mají statut veřejné listiny. Základní význam měl však patent Josefa II. z 20. května 1784. Byla stanovena povinnost vést trojí matriky – matriku křestní, úmrtí a oddavek. Nové nařízení mělo odstranit stav, kdy věrohodnost matrik závisela pouze na osobě matrikáře. Byl zaveden nový formulář, vedení matrik bylo státem přikázáno správcům far a dohled nad vedením matrik byl svěřen nejen biskupům, ale i krajským úředníkům. Podle Josefova patentu bylo vedení matrik užitečné nejen z hlediska veřejné správy, která získávala jejich prostřednictvím důležité informace o vývoji sňatečnosti, porodnosti a úmrtnosti, ale i z hlediska jednotlivce, kterému sloužily za průkazné listiny, často jako jediné podklady pro soudní rozhodnutí existenčního rázu. „Jednotlivým rodinám slouží pak v nejednom ohledu za průkazné listiny a nikoliv zřídka jsou podkladem soudních rozhodnutí, od nichž závisí postavení občana a celého příbuzenstva. Z tohoto důvodu jsme dlužni pro blaho svých poddaných pro tato „registra“, až dosud dobrovolná, jejichž věrohodnost byla závislá na jediném pouze člověku, takové opatření předsati, kterých činíc je upotřebitelnými pro úmysly státu, spojuje současně s všeobecnou stejností zákonitou.“¹¹.

3.2 Knihy oddavek, křestní a úmrtní knihy

U knihy oddavek byly určeny tyto rubriky: rok, měsíc, den svatby, číslo domu, jméno a příjmení ženicha, jeho náboženství, stáří, stav, totéž u nevěsty, jména a příjmení svědků tzv. družby, a jejich stav. Rubriky o ženichu a nevěstě vyplňoval ten, kdo oddával, svědci se vlastnoručně podepisovali – pokud uměli psát, pokud neuměli, vyplnil jejich jména zapisující a svědci podpis museli potvrdit křížkem nebo jiným znamením vlastní ruky. Pro faráře platila povinnost vlastnoručně podepsat každý zápis na konci svatebního rejstříku.

U knih křestní nařízení stanovilo vyplnit rubriky: rok, měsíc, den narození, domovní číslo, křestní jméno dítěte, pohlaví, určení, zda jde o dítě manželské či nemanželské, jméno a příjmení rodičů, jejich náboženství, křestní jméno a příjmení

¹¹ Doskočil, K., Vývoj farních matrik v českých zemích ve světle právních předpisů, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha: 1940. č. 2 str. 45

kmotrů. Dané nařízení přímo stanovilo, že „u nemanželských dětí se jméno otce do křestních knih nevpisuje, neboť tento zápis, možný jen na základě matčina udání, náhodné pověsti nebo domněnání duchovního správce, zůstává vždy velmi dvojaký, snižuje domnělého otce v očích světa a nemá žádného vlivu právního ani pro matku ani pro dítě. Jméno otce u nemanželského dítěte lze jen tehdy připojit, když se k tomu sám přiznává.“¹² Opět byly požadovány vlastnoruční podpisy kmotrů.

Knihy úmrtní musely být vedeny ve všech obcích vypsáním rubrik rok, měsíc, den smrti, jméno a příjmení, domovní číslo, náboženství, pohlaví, stáří zesnulého a příčina smrti.

3.3 Židovské matriky

Židovským rabínům byla stanovena povinnost vést matriky pro židovské obyvatelstvo ve stejné podobě jako pro katolíky. Židovskému obyvatelstvu bylo nařízeno zvolit si stálé, nezměnitelné příjmení. Až do roku 1869 vykonávali dohled nad vedením židovských matrik katoličtí faráři. Zákonem ze dne 10. července 1868 a zákonem z roku 1869 je přiznána průkazní moc také židovským matrikám.

3.4 Vedení indexů, druhopisů knih a číslování zápisů

Velmi účelným nařízením bylo nařízení z 3. ledna 1790, které nařizovalo pořádit v matrikách abecední index. Indexy měly být vedeny podle ustálených rodových jmen. Indexy se vedly za každý rok a obsahovaly jmenný soupis osob, pořadové číslo zápisu a číslo stránky, na kterou byl matriční zápis učiněn. Indexy byly psány buď odděleně do zvláštní knihy nebo na začátek či konec matriční knihy a usnadňovaly orientaci při vyhledávání matričního zápisu. Bylo nařízeno uchovávání matrik v bezpečí na faře, později archivářské uchovávání a dále pak oddělené uchovávání dokladů oddacích a křestních listů, které byly uloženy v originále na faře. Toto ustanovení platilo až do roku 1904.

Důsledkem prohlášení matrik za veřejné listiny bylo nařízení z roku 1792, které přikazovalo krajským úřadům foliování matrik.

Dne 21. září 1799 nařídilo české gubernium vedení matričních duplikátů. Tyto duplikáty, tzv. druhopisy matričních knih, byly uchovávány odděleně od prvopisů a v případě ztráty či zničení prvotní matriční knihy sloužily jako podklad pro vydání

¹² Doskočil, K., Vývoj farních matrik v českých zemích ve světle právních předpisů, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha: 1940. č. 2 str. 46

matričních dokladů. Opisy matričních knih byly pořizovány až do roku 1958, kdy byly nahrazeny sbírkami listin.

Velmi brzy po zavedení matričních formulářů z r. 1784 se objevilo průběžné číslování matričních záznamů. Pod pořadovým číslem se zapisovalo narození, úmrtí a sňatky k nimž došlo v příslušné farnosti, bez ohledu na to, zda bylo dítě pokřtěno, zemřelý pohřben nebo kde snoubenci bydleli.

3.5 Evangelické a vojenské matriky

Významným dokumentem byl toleranční patent Josefa II., kterým bylo povoleno i jiné náboženství než katolické. Tento patent toleroval dvě evangelická náboženství, a to náboženství augšpurské (luteráni) a helvetské (kalvíni). Stále však platilo nařízení, které stanovilo, že veřejnoprávní platnost mají pouze zápisy z katolické matriky, a tak protestanti byli nadále zapisováni do katolických matrik. Oprávnění pořizovat vlastní matriky získali protestanti až v roce 1849, výnosem ministerstva vnitra č. 107 o prozatímních opatřeních, pokud jde o poměry nekatolíků. Průkaznost veřejných listin získaly tyto matriky až v roce 1861.

Zvláštní kapitolu tvoří vojenské matriky, jejichž počátky spadají do roku 1768. Byly vedeny vojenskými duchovními, podle jednotlivých pluků „ První předpisy o vedení vojenských matrik se objevily opět v době tereziánské. Roku 1816 byl pro ně stanoven zvláštní formulář a zároveň bylo nařízeno zasílat kopie c. k. polnímu konzistoři.“¹³ Matriční knihy byly vedeny v podobě soupisu, v němž bylo u každého páru zaznamenáváno narození a úmrtí dětí.

3.6 Vliv občanského zákoníku

Významným dokumentem pro zápisy do matrik byl Občanský zákoník vydaný v roce 1811. Občanský zákoník upravoval v příslušných paragrafech ustanovení o právu manželském, dědickém, právu mezi rodiči a dětmi a funkci matrik. Závažným způsobem ovlivňoval zápisy příjmení, zvláště pak u nemanželských dětí, a taktéž stanovil přesné podmínky k uzavření manželství a překážky manželství.

Mezi základní překážky k uzavření manželství uvádí: nedostatek přivolení z důvodu nemohoucnosti jako je nezletilost, tělesná nemohoucnost, již platné manželství, příbuzenství, švagrovství či nedostatek podstatných obřadností.

¹³ Maur, E., Vývoj matričního zápisu v Čechách, In: Historická demografie 6/1972 Praha: 1972 str. 53

Podstatnými obřadnostmi byly myšleny tzv. „ohlášky,“ které musel vykonat každý pár, který chtěl uzavřít manželství. Oznámení o vůli vstoupit do manželství muselo být vyhlášeno s uvedením jména, místa narození, stavu a bydliště snoubenců po dobu tří neděl na obvyklých církevních shromážděních s připomenutím, aby každý, komu by byla známa překážka zabraňující uzavření manželství, ji oznámil.

Žena uzavřením sňatku automaticky ztrácela své rodné příjmení a přejímala příjmení manželovo.

Občanský zákoník jasně stanovil povinnosti faráře pro zápis do knihy matriční. Paragraf 80 zmiňovaného zákona uváděl „Pro trvalý důkaz uzavřené manželské smlouvy jsou farní představení povinni tuto vlastnoručně zapsati do knihy oddavků, zvláště k tomu určené. Zřetelně musí býti zapsáno jméno a rodinné jméno, stáří, byt, jakož i stav manželů s poznámkou, byli-li již v manželství či nikoliv; jméno a rodinné jméno, pak stav jejich rodičů a svědků; rovněž den, kdy bylo manželství uzavřeno, konečně i musí býti uvedeny jméno duchovního správce, před nímž bylo přivolení slavnostně prohlášeno, a listiny, jimiž byly odstraněny naskytnuvší se překážky.“¹⁴

Paragraf 81 stanovil, že „má-li býti manželství uzavřeno na jiném místě, do kterého žádný ze snoubenců farou nenáleží, musí řádný duchovní správce hned, když vydává listinu, kterou někoho jiného jmenuje za svého zástupce, tuto okolnost zapsati do knihy oddavků své fary s pojmenováním místa, kde a před kterým duchovním správcem manželství má býti uzavřeno.“¹⁵

Tento občanský zákoník stále velmi důsledně rozlišoval mezi manželskými a nemanželskými dětmi.

Paragraf 158 tohoto zákona obsahoval ustanovení, že nemanželské děti nemají práv dětí manželských.

Jestliže manželka porodila dítě po 180. dnu po uzavření manželství a před 300. dnem po smrti manžela nebo úplném rozvázání manželství, platila domněnka manželského původu. Do knihy matriční byl zapsán jako otec dítěte manžel matky dítěte a tyto děti obdržely příjmení svého otce. (tzv. 1. domněnka otcovství)

¹⁴ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. S. Obecný zákoník občanský ASPI § 80

¹⁵ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. S. Obecný zákoník občanský ASPI § 81

Pokud se narodilo dítě matce, která byla provdána a nemohla být uplatněna 1. domněnka otcovství, vdově nebo ženě rozloučené, dostalo dítě příjmení matky za svobodna.

Při narození nemanželského dítěte mohl být do knihy narození zapsán otec dítěte, pokud za přítomnosti dvou hodnověrných svědků učinil prohlášení, že je otcem tohoto dítěte. Neexistovala však možnost dohody na příjmení pro dítě. „Nemanželské děti nemají nároku ani na rodinné jméno otcovo, ani na šlechtictví, erb a jiné přednosti rodičů; obdrží rodné jméno matčino. Matčin manžel může dáti dítěti své jméno prohlášením před zemským politickým úřadem se svolením matky a dítěte nebo, je-li toto nezletilým, zákonného zástupce a soudu. K účinnosti těchto prohlášení je potřebí, aby byla předložena ve veřejné nebo soudně nebo notářsky ověřené listině.“¹⁶

Občanský zákoník obsahoval „institut“ legitimace, kterou byla rozuměna skutečnost, že za určitých podmínek děti nemanželské získaly zcela nebo částečně postavení dětí manželských a to se promítalo do jejich příjmení. Tyto děti dostaly právo na zápis příjmení po otci. „Děti, které se narodily mimo manželství a pozdějším sňatkem svých rodičů vstoupily do rodiny, pokládají se stejně jako jejich potomstvo za manželsky zplozené; nemohou však manželským dětem, které byly zplozeny v manželství mezitím stávajícím, bráti v odpor vlastnost prvorozenství a jiná již nabytá práva.“¹⁷ O křestním jménu manželského dítěte rozhodoval otec po dohodě s matkou, v případě neshody rozhodoval otec.

3.7 Sjednocení matričních formulářů

V 19. století byla vydána celá řada dílčích nařízení upravující vedení matrik – dekrety dvorské kanceláře z roku 1811 o doplnění poškozených a obnovení ztracených matrik, z roku 1812 – zápis dne narození vedle dne křtu, 1813 – o vedení matrik narozených, 1816 – o zápisu jména křtícího kněze, 1825 – o zápisu jména porodní asistentky, 1829 – udělení oprávnění nekatolickým duchovním správcům vést matriky, 1831 – o vedení matrik v nemocnicích Milosrdných bratří, atd.) Nejdůležitějšími pak byla usnesení pražského koncilu z roku 1860 a pražské synody z roku 1873, které vydaly podrobné předpisy k vedení matrik. „K definitivnímu

¹⁶ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. S. Obecný zákoník občanský ASPI § 165

¹⁷ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. S. Obecný zákoník občanský ASPI § 161

sjednocení matričních formulářů na území celých Čech došlo r. 1890 na konferenci zástupců pražské, litoměřické a královéhradecké konsistoře.¹⁸

3.8 Občanské sňatky

Přelomový byl rok 1868, kdy byly v Rakousku – Uhersku povoleny občanské sňatky a v důsledku toho bylo nařízeno okresním hejtmanům a magistrátům vedení oddacích matrik. O dva roky později bylo toto nařízení rozšířeno a tyto úřady měly vést civilní matriky, do kterých byly zapisovány ty osoby, které nebyly příslušníky uznané církve a osoby bez vyznání.

Jinak zůstala občanská evidence stále v rukou církve, matriky měly církevní i státní platnost, farář byl současně i státní úředník. Tento stav přetrvával i po rozpadu Rakouska – Uherska.

Po vzniku samostatného Československého státu se v úpravě vedení matrik, až na dílčí úpravy, nic zásadního nezměnilo. Na Slovensku byl převzat matriční systém uherského státu. Jednotlivé dílčí přepisy upravovaly matriční formuláře, ale k podstatnému zásahu již nedocházelo.

3.9 Období 2. světové války

Po okupaci českých zemí hitlerovským Německem byla v tzv. Sudetech zavedena všeobecná státní evidence obyvatelstva, která se vztahovala na říšské občany.

Pro občany německé národnosti a německé občany, žijící na našem území se vedly matriky podle říšského zákoníku u občanských úřadů, tzv. standesamtů. Některé z těchto matrik jsou dochovány ve státních archívech, mnohé však byly na konci války spáleny. V období protektorátu byly matriční zápisy často psány dvakrát, jednou v jazyce německém a poté v jazyce českém.

Po válce byl obnoven původní stav. Nejednotná evidence obyvatelstva v matrikách několika církví a v matrikách státních byla odstraněna zákonem č. 268 Sb. ze 7. prosince 1949 vydaným v souvislosti s novou úpravou rodinného práva. Tímto byl v celé republice od 1. ledna 1950 zaveden jednotný systém státních matrik.

¹⁸ Maur, E., Vývoj matričního zápisu v Čechách, In: Historická demografie 6/1972 Praha: 1972 str. 52

4 Matriky po 1. lednu 1950

4.1 Situace

Skutečně historickým mezníkem ve způsobu vedení matrik se stal 1. leden 1950. V tento den nabyly účinnosti tři úzce související zákony: zákon o matrikách č. 268/1949 Sb., zákon o právu rodinném č. 265/1949 Sb., a zákon o zatímních změnách v některých občanských věcech právních č. 266/1949 Sb.

Těmito zákony byl zcela odstraněn rozdíl mezi dětmi manželskými a nemanželskými, byla zavedena povinná civilní forma občanského sňatku a povinné civilní matriky.

Vedení matrik bylo svěřeno národním výborům a jejich orgánům jako nositelům státní správy. Se zákonem o matrikách úzce souvisel a v mnoha směrech ho doplňoval, zákon o užívání a změně jména a příjmení č. 55/1950 Sb. Bližší provedení těchto zákonů upravovaly pak vyhlášky ministerstva vnitřní ze dne 29. 12. 1949 č. 1225 Ú. 1. I. – k zákonu o matrikách a ze dne 26. 07. 1950, č. 479 Ú. 1. I – k zákonu o užívání a změně jména a příjmení.

Pro jednotlivé obce byly vytvořeny matriční obvody, v době od 2. do 15. ledna 1950 vypracovaly národní výbory seznamy všech matrik a indexů na farách. Nařízení ministerstva určilo, aby se matriční knihy dnem 2. ledna 1952 koncentrovaly u příslušných matričních obvodů. Nejstarší matriky, (tj. knihy uzavřené do roku 1870) které už nebyly potřebné k běžné agendě, byly předány do úschovy tehdejší krajským, dnes státním oblastním archivům. Kromě matrik byl předán i průvodní listinný a spisový materiál (např. snubní protokoly, opisy křestních listů, povolení k sňatkům, ohledací a úmrtní listy) k neživým matrikám.

Zákon o matrikách naprosto přesně stanovil, co a jakým způsobem se zapisuje do matriční knihy - narození, uzavření manželství, úmrtí a jiné skutečnosti rozhodné pro zjištění a ověření osobního stavu. Matriky a úřední výpisy z ní zůstaly nadále veřejnými listinami. Byla vymezena příslušnost matriky k zápisu matriční události. Dohled na výkon působnosti v oboru matrik provádělo ministerstvo vnitřní.

Tento zákon nadále stanovil vést matriky v prvopisu i opisu a listiny, které sloužily jako podklad pro zápis, uchovával národní výbor ve sbírce listin. Od 1. ledna 1959 se opis již nevedl, uchovávaly se listiny, které sloužily výhradně pro zápis nebo změnu zápisu narození, uzavření manželství nebo úmrtí. Výpis z matriky a nahlédnutí do matrik bylo povoleno pouze osobám, kterých se zápis týkal, nebo

těm, kteří osvědčili odůvodněný zájem. Výpisy z matriky se označovaly jako rodný, oddací nebo úmrtní list a vydávaly se výhradně na určených tiskopisech.

Občané, kteří se narodili, uzavřeli manželství, nebo zemřeli v cizině, se zapisovali do zvláštní matriky, která byla vedena Městským národním výborem v Brně, (dnes zvláštní matrika Městské části Brno – střed).

Byla přesně stanovena technika matričního zápisu – rozhodná doba zápisu, předepsané knihy, každý zápis se provádí přesným vyplněním sloupců, které jsou předtištěny a označují se pořadovým číslem zápisu a zápis končí podpisem matrikáře.

Za vedení matrik odpovídal matrikář, a proto z uvedených důvodů byl zápis povinen provádět vlastnoručně, naprosto jasně, čitelně, rukopisným písmem za použití dokumentního inkoustu, tak, aby byla vyloučena jakákoliv pochybnost nebo mylný výklad. Zákon přesně definoval, jak postupovat v případě chybného, neukončeného zápisu, opravy zápisu před podpisem, dodatečné opravy či dodatečného zápisu.

K vedení matrik ustanovil národní výbor matrikáře. Matrikář musel splňovat podmínky dané zákonem a to: státní občanství československé republiky, zletilost (starší 18 let), bezúhonnost, musel být oddán lidově demokratickému (později socialistickému) zřízení. Po roce 1977 to musel být státní občan České republiky (odpadlo ustanovení o oddanosti určitému typu zřízení), složil zkoušky odborné znalosti vedení matrik u národního výboru nejbližší vyššího stupně a složil předepsaný slib.

„Vedení matrik je vysoce důležitou funkcí jak z hlediska státní správy, jako podklad veškeré evidence obyvatel, tak i s hlediska zájmů osobních, jakožto záznamy rodinných vztahů a poměrů. Zápisy v knize narození nejsou pouze zápisy skutečnosti narození určité osoby, nýbrž i aplikací předpisů rodinného práva, tedy výsledkem posouzení rodinných vztahů v daném případě (otázka otcovství, příjmení apod.) Matrikář rozhoduje o žádosti za uzavření manželství, zkoumá a posuzuje právní způsobilost snoubenců k uzavření manželství. Na správném posouzení případu je závislý vznik manželství a jeho platnost. Zápis uzavření manželství do matriky je jen výsledek tohoto předchozího řízení.“¹⁹

¹⁹ Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956.. str. 37

Při své úřední činnosti získal matrikář zvýšené ochrany jako veřejný orgán. „Ve své funkci požívá matrikář zvýšené ochrany jako veřejný orgán podle ustanovení §§ 177 – 180 trestního zákona ze dne 12. 07. 1950, č. 86 Sb., má ovšem také zvláštní povinnosti těchto orgánů, jejichž plnění zajišťuje zejména §§175, 176, a 181 cit. zákona a mezi něž náleží také povinnost zachovávat úřední tajemství o věcech, o nichž se dozvěděl při výkonu své funkce.“²⁰ Tato povinnost trvala i po skončení funkce matrikáře.

4.2 Provádění matričních zápisů dle zákona č. 268/1949 Sb.

4.2.1 Kniha narození

Do knihy narození se zapisuje: jméno, příjmení a pohlaví dítěte, den, měsíc, rok a místo narození dítěte (při narození dvojčat nebo více dětí naráz včetně časového pořadí), státní občanství dítěte, dále jméno, příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, povolání, bydliště rodičů, jména a příjmení prarodičů, také v případě, že rodiče měli rozdílná příjmení dohoda rodičů o příjmení a datum zápisu.

Od roku 1955 se připisuje do knihy narození nový identifikační údaj o osobě, a to rodné číslo. Rodná čísla se zapisují do oddílu dodatečných záznamů a do matričních dokladů se uvádějí pod datum narození.

a) Místo narození

Místo narození se uvede úředním názvem obce a číslem popisným, kde se dítě narodilo, nebo bylo nalezeno (pokud se nezjistí, kde se narodilo). „Narodí-li se dítě za jízdy v dopravním prostředku, řídí se příslušnost místního národního výboru místem, kde došlo k vyložení narozeného dítěte z dopravního prostředku.“²¹

b) Jméno dítěte

Jméno dítěte se zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů. Pokud není otec dítěte znám, určuje jméno matka. Dítěti je možné do matriky zapsat pouze jedno jméno. Od roku 1977 lze dítěti, které je cizím státním příslušníkem, na žádost rodičů, kteří jsou taktéž cizími státními občany, zapsat více jmen. „Zápis jmen zkomolených, zdrobnělých nelze připustiti. Rovněž není přípustné, aby osobě mužského pohlaví bylo dáno jméno ženské nebo naopak, nebo aby jako jméno bylo dáno dítěti jméno neosobní (t. j. označení věcí, dnů apod.) anebo jméno, kterého se užívá jako

²⁰ Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. str. 38

²¹Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. str. 72

příjmení.²² (Vznikly-li pochybnosti, zda jméno, které rodiče požadovali zapsat pro své dítě, je obvyklé, musel si matrikář vyžádat vyjádření Ústavu pro jazyk český ČSVA v Praze). V roce 1978 vyšla publikace Dr. M. Knappové, CSc. „Jak se bude jmenovat,“ která obsahovala slovník asi 1.500 jazykově a pravopisně kodifikovaných základních podob jmen, kterých bylo možno z jazykového hlediska zvolit pro zápis do matriky. Pokud se rodiče nedohodnou na jménu dítěte, provede matrikář oznámení příslušnému soudu a skutečnost, že se rodiče nedohodli na jménu, se vyznačí v matriční knize do příslušného sloupce. Nedohodli-li se rodiče na jménu, nebo rodiče nebyli známi – (u dítěte nalezeného), určuje dítěti jméno soud.

c) Příjmení dítěte

Příjmení dítěte se zapíše do matriky podle společného příjmení rodičů. Pokud rodiče mají různá příjmení, zapíše se příjmení jednoho z nich, na němž se rodiče dohodli. V prvním případě jde o dohodu prohlášením, kterou učinili rodiče při uzavření manželství o společném příjmení pro jejich děti. V druhém případě jde o dohodu neoddaných rodičů o příjmení jejich dítěte, zapíše se příjmení po otci, či matce, na kterém se rodiče dohodli při souhlasném určení otcovství před narozením dítěte, nebo při zápisu narození. (Souhlasné prohlášení o určení otcovství lze učinit pouze na matrice nebo u soudu).

Není-li znám otec dítěte, zapíše se příjmení matky, které má v době narození dítěte.

„Nedohodnou – li se rodiče o příjmení dítěte, určí příjmení soud. Matrikář v takovém případě zapíše příjmení matky a učiní oznámení soudu. Soud může rozhodnout jen ve prospěch příjmení jednoho z rodičů. Řídí se při rozhodování zájmem dítěte.“²³

Uzavřou-li rodiče po narození dítěte sňatek, bude mít dítě příjmení určené pro jejich děti. Uzavře-li matka dítěte, jehož otec není znám, sňatek, mohou manželé před matrikou prohlásit, že příjmení určené pro jejich děti bude mít i toto dítě.

Pokud jde o dítě matky ovdovělé, nebo rozvedené a neuplynula lhůta 300 dnů od pravomocného rozhodnutí soudu o rozvodu manželství či úmrtí manžela, zapíše se jako příjmení dítěte příjmení podle dohody rodičů při uzavření manželství. Pokud se

²² Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. str. 77

²³ Jaskula, Z., Jméno a příjmení – Odborná pomůcka pro pracovníky národních výborů 1.vyd. Ostrava: Severomoravský KNV pro vnitřní potřebu národních výborů Severomoravského kraje, 1978. str. 29

však matka v této lhůtě znovu provdala, zapíše se příjmení podle dohody manželů prohlášené při uzavření pozdějšího manželství. Uplynula-li tato lhůta, matka se znovu neprovdala a k dítěti nebylo uznáno otcovství, dítě nese příjmení, které měla matka v době jeho narození.

d) Státní občanství dítěte

Dítě, které se narodí na území Československé republiky (později Československé federativní republiky) a jehož jeden z rodičů je československým státním občanem, nabyvá narozením československé státní občanství – (§1 odst. 1 zák. č. 194/1949 Sb.) a dítěti se zapíšeš knihy narození československé státní občanství. „Státoobčanské vztahy dětí, jejichž jeden z rodičů byl československým státním příslušníkem a druhý občanem Sovětského svazu nebo Maďarské lidové republiky nebo Polské lidové republiky, byly řešeny podle vzájemných mezistátních smluv“²⁴ Rodiče prokazují své občanství buď osvědčením, nebo občanským průkazem. Cizinci prokazují své občanství pasem. U zápisu cizích státních příslušníků se zapisuje domovská obec a okres jejich státu pro účely výměny matrik.

V pozdějších letech (první Úmluva mezi ČR a SSSR z 5. 10. 1957 o úpravě státního občanství osob s dvojitým státním občanstvím) vznikly k zamezení vzniku dvojího státního občanství narozením „Úmluvy o zamezení vzniku dvojího státního občanství“. Tyto smlouvy byly uzavřeny postupně v roce 1961 s Maďarskem, v roce 1966 s Polskem, roku 1973 s Německou demokratickou republikou, roku 1974 s Bulharskem a v roce 1984 s Mongolskem a různými způsoby upravovaly volbu státního občanství. Obecně však platilo, že pro dítě, kterého je jeden z rodičů státním občanem této země, musí rodiče prohlásit v určených lhůtách, které občanství dítěti volí. Toto bylo následně změněno v matričním zápisu a matrikář měl povinnost tuto skutečnost oznámit ministerstvu vnitra.

V důsledku zániku ČSFR a vzniku České republiky k 1. 1. 1993 došlo k zániku občanství československého, respektive od roku 1969 občanství ČSFR, tedy dětem narozeným po tomto datu se zapisuje občanství České republiky. „Dítě, nabyvá narozením české státní občanství, je-li alespoň jeden z rodičů českým státním

²⁴ Černý, J., Valášek, M., České státní občanství, Praha: LINDE Praha, a.s., 1996. str. 73 ISBN 80-7201-018-2

občanem. Nadále platí zásada *ius sanguinis*. Dítě sleduje státní občanství svých rodičů bez ohledu na místo, kde se narodilo.²⁵

e) Zápis matky a otce dítěte.

Příjmení otce a matky dítěte se uvedou příjmení, které užívají v době narození dítěte a dále jejich příjmení za svobodna. „Jako otec dítěte se zapíše manžel matky dítěte, jestliže se dítě narodilo v době od uzavření manželství do uplynutí 300. dne po zániku manželství nebo po jeho prohlášení za neplatné.“²⁶

Jestliže se žena provdala znovu, zapíše se za otce dítěte pozdější manžel matky dítěte, i když se dítě narodilo dříve, než uplynula lhůta 300 dnů od zániku předchozího manželství.

Pokud se dítě narodí matce svobodné, ovdovělé či rozvedené (po lhůtě 300 dnů), jako otec se zapíše muž, který uznal otcovství. Otcovství lze uznat pouze souhlasným prohlášením rodičů učiněným před matrikářem nebo soudem. Otcovství nelze uznat k dítěti, které se narodilo za trvání manželství nebo u něhož platí domněnka otcovství manžela matky dítěte.

f) Sloupec 6 – dodatečné záznamy a změny

Do sloupce 6 – „dodatečné záznamy a změny“ se zapisují změny zapsaných skutečností podle rozhodnutí soudu či úřadu, především změna jména a příjmení, záznam o osvojení a uznání, zjištění nebo popření otcovství.

4.2.2 Kniha manželství

Do knihy manželství se zapisuje: jméno a příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, státní občanství, stav, povolání a bydliště snoubenců, den, měsíc a rok uzavření manželství, jméno a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození a povolání rodičů snoubenců, dále jméno a příjmení, povolání a bydliště svědků, taktéž příjmení, na němž se snoubenci dohodli, že ho budou užívat a příjmení, na kterém se snoubenci dohodli pro děti z tohoto manželství, pokud si ponechávají své dosavadní příjmení a datum zápisu.

Manželství se uzavírá souhlasným prohlášením muže a ženy před příslušným národním výborem (později obecním, městským úřadem), který je pověřen vedením matrik a kde alespoň jeden ze snoubenců má trvalý pobyt. „Chtějí-li snoubenci

²⁵ Černý, J., Valášek, M., České státní občanství, Praha: LINDE Praha, a.s., 1996. str. 99 ISBN 80-7201-018-2

²⁶ Matriky, předpisy o matrikách, jménu a příjmení s výkladem, Praha: vydalo Ministerstvo vnitra – vnitřní správa národních výborů, jen pro úřední potřebu, 1965. str. 75

uzavřítí manželství u jiného než místně příslušného místního národního výboru pověřeného vedením matrik, musí o to požádat u místního národního výboru pověřeného vedením matrik, příslušného podle bydliště, u něhož byla podána žádost za uzavření manželství.“²⁷ (tzv. delegace sňatku).

Pro vznik manželství je stanovena obligatorní forma občanského sňatku a je nutnou podmínkou, aby manželství bylo před národním výborem uzavřeno dříve, než může dojít k sňatkovým obřadům náboženským. Toto ustanovení platilo až do 1. června roku 1992, kdy vstoupil v platnost zákon č. 234/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 132/1982 Sb., a od tohoto data může být manželství uzavřeno před orgánem státu nebo orgánem církve nebo náboženské společnosti, která je registrována. Manželství církevní formou je povoleno uzavírat v kostele nebo jiném místě určeném předpisy církve, či náboženské společnosti. Manželství může být uzavřeno pouze na základě osvědčení k uzavření manželství, které vydává příslušná matrika. Matrika osvědčuje, že snoubenci splnili všechny zákonem stanovené podmínky pro uzavření manželství, manželství zapisuje do knihy manželství a vydává matriční výpis.

O uzavření manželství musí písemně požádat oba snoubenci a k žádosti připojit doklady ke své osobě, tj. rodné listy, doklad o rodinném stavu a bydlišti (tento doklad nahrazuje občanský průkaz, který prokazuje i státní občanství), pokud je snoubenec ovdovělý, předkládá úmrtní list zemřelého manžela, rozvedený doloží soudní rozhodnutí o rozvodu, resp. o rozluce (do 31. 12. 1949). Nezletilé osoby starší 16 let a občané stížení duševní poruchou musí předložit povolení soudu k uzavření manželství. Cizinci k žádosti přiloží vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, tj. osvědčení o tom, že nejsou známy okolnosti, které by uzavření zamýšleného manželství vylučovaly podle práva státu, jehož je cizinec občanem. (Toto vysvědčení lze prominout v případě, že domovský stát takovéto vysvědčení nevydává nebo nezná; v tomto případě jej lze nahradit jinými doklady). Do 1. dubna 1964 je nutné k uzavření manželství s cizincem (dle zákona ze dne 29. 10. 1952 č. 59 o uzavírání manželství s cizinci) souhlasu ministerstva vnitra. „Jde-li o uzavření manželství československého státního příslušníka s osobou, která nemá československé státní občanství, souhlasu ministerstva vnitra nebo orgánu jím

²⁷ Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. str. 92

pověřeného - zákon 59/1952 Sb., o uzavírání manželství s cizinci“ bez tohoto souhlasu manželství nevznikne.“²⁸ V případě uzavírání manželství snoubenců v přímém pokolení sešvagřeným se vyžaduje povolení okresního národního výboru.

Manželství lze uzavřít pouze mezi jedním mužem a jednou ženou. Nelze uzavřít manželství s ženatým mužem či vdanou ženou. Manželství nemůže být uzavřeno mezi blízkými příbuznými, a to v linii přímé mezi předky a potomky, a v linii pobočné mezi sourozenci. To platí i o příbuzenství založeném osvojením, pokud osvojení trvá. Manželství nemůže být uzavřeno mezi nezletilými mladšími šestnácti let, starší šestnácti let s povolením soudu. Manželství nemůže uzavřít občan stížený duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, to pouze s povolením soudu.

Do sloupce 6 – „dodatečné záznamy a změny“ se poznamenávají soudní rozhodnutí o rozvodu manželství, neplatnosti manželství, o prohlášení za mrtvého, o důkazu smrti, rozhodnutí o změnách jména a příjmení a dále oznámení o přijetí dřívějšího příjmení po rozvodu. Manžel, který přijal při sňatku příjmení druhého manžela, může do 15 dnů (od roku 1964 do jednoho měsíce) po nabytí právní moci rozsudku o rozvodu, oznámit na matrice, kde bylo manželství uzavřeno, že přijímá opět své dřívější příjmení.

Zákon ukládá povinnost vždy zapsat do matriky skutečnosti na základě rozhodnutí československých soudů. „Rozhodnutí cizozemských soudů lze zapsat jen tehdy, jestliže snoubenci v době rozhodnutí byli cizími státními příslušníky. Jestliže však oba snoubenci nebo alespoň jeden z nich byli v době rozhodnutí československými státními občany, lze rozhodnutí cizozemského soudu zapsat jen tehdy, bylo-li uznáno nejvyšším soudem.“²⁹ V roce 1976 přistoupila Československá socialistická republika k signatářům Haagské úmluvy o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. Rozsudky rozhodnutí zemí, které podepsaly tuto dohodu a které nabyly právní moci po datu 11. 7. 1976, uznáváme bez dalšího ověření.

4.2.3 Kniha úmrtí

Do knihy úmrtí se zapisuje jméno a příjmení, povolání, stav, bydliště, den, měsíc, rok a místo narození zemřelého, hodina, den, měsíc, rok a místo úmrtí, jméno

²⁸ Matriky, předpisy o matrikách, jménu a příjmení s výkladem, Praha: vydalo Ministerstvo vnitra – vnitřní správa národních výborů, jen pro úřední potřebu, 1965 str. 30

²⁹ Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956 str. 107

a příjmení manžela, jméno a příjmení rodičů zemřelého, příčina smrti, datum a místo pohřbení a datum zápisu.

Zápis do knihy úmrtí se činí na základě oznámení tzv. listu o prohlídce mrtvého. Matrikář si ponechá prvopis listu o prohlídce mrtvého k provedení zápisu v knize úmrtí a na dvou opisech potvrdí hlášení úmrtí. Bez potvrzení opisu listu o prohlídce mrtvého, že úmrtí bylo hlášeno k zápisu do matriky, nelze zemřelého pohřbít.

Jako manžel se do knihy úmrtí zapisuje manžel pozůstalý nebo manžel dříve zemřelý, nikoliv však manžel rozvedený; zapisuje se též rodné příjmení manžela. Ve sloupci příčina úmrtí se uvede diagnóza nebo diagnózy uvedené na listu o prohlídce mrtvého s uvedením číslíce a znaku dle seznamu Mezinárodní klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti. Pokud je vykonána pitva, zapíše se jako údaj diagnóza, kterou určil lékař, který pitvu provedl.

Pokud je nalezena mrtvola neznámé totožnosti, zapíše se jen známé údaje, tj. pravděpodobné stáří a všechny znaky a okolnosti, které by mohly sloužit k zjištění totožnosti. U nalezené mrtvoly novorozeněte je nutné zjistit, zda se narodilo živé nebo mrtvé. Narodilo-li se mrtvé, zápis se provede pouze do knihy úmrtí. Narodilo-li se živé a je-li zjištěna jeho totožnost, provede se zápis jak v knize narození, tak v knize i úmrtí.

4.3 Vztahy k cizině

4.3.1 Výměna matrik s cizinou

Na základě mezinárodních smluv se provádí s většinou evropských států výměna matrik. Výměna matrik se provádí způsobem, že matrikář, který zapisuje narození, úmrtí či sňatek občana státu, s kterým se výměna provádí, spolu se zápisem vyhotoví rodný, úmrtní, oddací list pro cizinu, který zašle na ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnitra předá tento list prostřednictvím ministerstva zahraničí zastupitelskému úřadu příslušného státu. Tento postup se dodržuje, pokud jde o zápis narození či sňatku. „Z Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích č. 32/1969 Sb. vyplývá povinnost, aby stát, na jehož území cizinec zemřel, informoval stát, jehož byl občanem, o nastalé situaci.“³⁰ V případě úmrtí cizince tedy zasílá matrika úmrtní list na ministerstvo zahraničních věcí, i když s daným státem není podepsána úmluva o výměně matrik.

³⁰ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str. 83 ISBN 80-86412-12-9

4.3.2 Platnost veřejných listin vydaných v cizině

Veřejné listiny, pro matriční účely se jedná o matriční doklady, pravomocná rozhodnutí ve věcech manželských, ve věcech určení, popření nebo zjištění otcovství, vydané soudy a úřady v cizině, pro které platí, že ve státě, kde byly vydány, jsou veřejnou listinou, mají důkazní moc veřejné listiny i v Československé (Československé federativní, České) republice. Tyto listiny musí být opatřeny předepsanými ověřeními. Podrobněji stanoví zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

4.3.3 Předepsaná ověření

Veřejné listiny vydané cizími státy mají důkazní moc a nemusí mít vyšší ověření, pokud jsou uzavřeny dvoustranné smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských a rodinných. (dvoustranné mezinárodní smlouvy jsou uzavřeny např. s Rumunskem, Polskem, Albánií, Bulharskem, Ruskem, Slovenskem atd.)

Veřejné listiny, vydané státy, které podepsaly tzv. Haagskou úmluvu –(tj. úmluva z 5. 10. 1961 o zrušení požadavků ověřování cizích veřejných listin), musí být ověřeny doložkou „Apostille“. Tuto doložku vydává pověřený úřad v cizině, který listinu vydal. (Mezi státy, které podepsaly Haagskou úmluvu patří např. USA, Německo, Anglie).

V případech, že se jedná o listiny vydané státem, se kterým není uzavřena dvoustranná smlouva a který nepodepsal Haagskou úmluvu, musí být listina superlegalizována českým zastupitelským úřadem v cizině, ve výjimečných případech i zastupitelským úřadem cizího státu na našem území, jenž doklad vydal, a opatřena superlegalizací konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí v České republice.

4.4 Úprava jmen a příjmení

4.4.1 Jméno a příjmení

Dne 18. května 1950 vychází první zákon týkající se užívání a změny jména a příjmení v České republice a dne 26. července 1950 prováděcí vyhláška, kterou se vydávají bližší předpisy k tomuto zákonu.

„Osnova navazující především na zásady nového rodinného práva o nabývání jména a příjmení nahrazuje souhrnně všechna dosavadní nejednotná a roztržitá ustanovení o užívání jména a změně jména a příjmení jednotnými zásadami platnými pro území státu. Dalšími významným účelem osnovy je, že má být pomůckou

k vytvoření všestranné a přesné evidence obyvatelstva, odpovídající skutečnému stavu, a plnit tak důležitou funkci při budování socialismu.“³¹

Zákon přesně definuje, že občan má právo a povinnost užívat jméno a příjmení, kterými je zapsán v matrice. O tom, které jméno nebo příjmení má občan používat, rozhoduje matriční zápis v knize narození nebo v knize manželství. Občan může používat pouze jedno jméno, zapsané v matrice na prvním místě, nebo jméno označené v matrice za hlavní.

Příjmení žen se zapisují do matriky s náležitou koncovkou utvořenou podle zásad českého (slovenského) přechylování. „Jako prvotní matriční zápis ženského příjmení se tedy ve smyslu uvedené citace zákona uvede příjmení utvořené podle české mluvnice, podle níž se ženská příjmení, a to bez ohledu na jejich původ, tvoří.“³² Většina ženských příjmení se utvoří tak, že se k mužskému přidá koncovka – ová. Pohyblivé „é“ se chová stejně jako v druhém pádě mužského rodu a koncové „e“ zaniká. (Havránek – Havránková, Němec – Němcová, Tille – Tillová). Výjimky tvoří ženská příjmení na – ů. Např. Macků, Tomšů, Pavlů, Petrů. Tato příjmení se přechylují podle místního zvyku, nebo zůstávají v nepřechýlené podobě. Cizí příjmení typu Benoni, Tachecí, Write, se přechylují jako Benoniová, Tacheciová, Writeová. V pozdějších letech je upravena možnost příjmení nepřechylovat pokud končí na samohlásku – e, i, o, u.

4.4.2 Změna jména a příjmení

Změnu jména a příjmení může povolit okresní národní výbor (později matriční úřad) na žádost, pokud jsou k tomu důvody hodné zvláštního zřetele. Na povolení jména a příjmení není právní nárok. Ke změně společného příjmení manželů za trvání manželství se vyžaduje, aby se změna vztahovala na celou rodinu, tzn. na manžela i nezletilé děti. Pokud žádá o změnu příjmení ten z rodičů (oddaných i neoddaných), jehož příjmení nesou nezletilé děti, je požadováno v souladu se zásadou rovnoprávnosti obou rodičů, souhlas druhého rodiče.

Změnu jména není možné povolit v případech, kdy je žádáno o změnu jména mužského na jméno ženské a naopak, na jméno neosobní („Prvosenka“, „Ranní bouře“ apod.), jméno zkomolené, zdrobnělé nebo domácké.

³¹ Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. 353 s. str. 157

³² Knappová, M., Naše a cizí příjmení v současné češtině, Liberec: TAX AZ KORT, 2002.str.80 ISBN 80-238-8173-6

Zákon také umožnil ženám provdaným před 1. lednem 1950, které ztratily uzavřením manželství své předsňatkové příjmení (nebyla možnost volby), pod nímž byly známy ve veřejnosti, uplatnit ve lhůtě do 3. prosince 1950 nárok na užívání obou příjmení nebo příjmení před uzavřením manželství, a to i v úředním styku.

4.4.3 Užívání a změna příjmení osvojence

Osvojenec dostává příjmení osvojitele, osvojenec manželů dostává příjmení určené pro jejich děti. K příjmení nabytému osvojením může osvojenec, souhlasí-li s tím osvojitel, připojit své dosavadní příjmení. Osvojením vznikne mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, proto změna příjmení osvojitele se vztahuje i na nezletilé osvojené děti. Zruší-li soud osvojení, vrací se osvojenec, pokud není zletilý, ke svému původnímu příjmení.

Zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách, platil s řadou dílčích novel až do 30. června 2001, tj. do nabytí účinnosti současné právní úpravy. Dílčí změny souvisely se změnami právní úpravy rodinného práva, zvláště pak po roce 1989. Z těchto změn vychází i současný zákon o matrikách, který upravuje vedení matrik až do současnosti.

5 Matriky v současné podobě

5.1 Celospolečenské změny

Dne 1. července 2001 vstoupila účinnost nová právní úprava, zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a změně některých souvisejících zákonů a vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách.

Vydání nového zákona souviselo nejen se změnami zákona o rodině, vydáním nového zákona o obcích, ale i s řadou mezinárodních úmluv, ke kterým přistoupila Česká republika. V neposlední řadě tento zákon odráží i celospolečenské změny po roce 1989. Občanům byla dána větší možnost volby ve věcech týkajících se jejich osoby, možnost zápisu dvou jmen, možnost prohlášení o volbě druhého jména, uzavření manželství na kterémkoliv vhodném místě náležejícím do správního obvodu matričního úřadu a různé možnosti dohody o užívání příjmení při uzavření manželství.

Účinností tohoto zákona jsou zavedeny nové matriční knihy, nové tiskopisy pro matriční doklady a pro obec či město, které vedou matriku, je používána legislativní zkratka „matriční úřad“.

Nezastupitelnou osobou pro činnost na úseku matrik je matrikář. Jeho nezastupitelnost vyplývá nejen přímo ze zákona o matrikách a prováděcí vyhlášky, ale také ze zákona o obcích. Činnost na úseku matrik může vykonávat pouze zaměstnanec obce, který má potřebnou odbornou způsobilost. Matrikářem může být pouze státní občan České republiky, starší 18 let, trestně bezúhonný a musí prokázat potřebné znalosti zkouškou v rámci tzv. zvláštní odborné způsobilosti.

„Vedle zákona o matrikách a prováděcí vyhlášky je nezbytná znalost vybraných ustanovení zákona o rodině, občanského zákoníku, zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, správního řádu, o správních poplatcích, o obcích, zákona o právech příslušníků národnostních menšin apod. Současně je nezbytná znalost předchozí právních úprav, např. zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách, vyhlášky č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách, zákon č. 55/1950 Sb., o užívání jména a příjmení a základní předpisy upravující vedení matrik před rokem 1950 (potřeba znalostí i těchto starých předpisů vyplývá, mj. i z ustanovení §92 zákona o matrikách- při vystavování matričních dokladů je nutné vycházet z právních předpisů platných v době, kdy byl zápis, dodatečný zápis nebo dodatečný záznam, do svazku matriční knihy proveden). Mimo jiné je třeba prokázat

i znalost vybraných částí mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.“³³

5.2 Zápisy narození, uzavření manželství a úmrtí

5.2.1 Kniha narození

Do knihy narození se zapisuje: jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte, den, měsíc a rok narození dítěte, rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte, jméno a příjmení, popřípadě rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů, datum zápisu a podpis matrikáře.

Od účinnosti tohoto zákona lze dítěti na základě dohody rodičů zapsat dvě jména, která nesmí být stejná. Dítěti, jehož rodiče nejsou státními občany ČR, lze zapsat více jmen.

Jako příjmení dítěte se zapíše společné příjmení rodičů, mají-li příjmení různá, zapíše se příjmení jednoho z nich, na kterém se rodiče dohodli při uzavření sňatku. Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství, se zapíše příjmení podle dohody při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů nebo dle pravomocného rozsudku soudu o určení otcovství. Dítěti, které se narodí do třístého dne po zániku manželství (rozvod, úmrtí) se zapíše příjmení, na kterém se manželé dohodli při uzavření manželství, pokud matka neuzavřela manželství nové. Není-li otec dítěte znám, zapíše se příjmení matky, které měla v době narození dítěte. Při zápisu narození dítěte lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, pokud je dítě cizincem, občanem, který má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině a dítěti, jehož jeden z rodičů je cizincem nebo občanem, který je jiné než české národnosti.

Do matriční knihy se jako jeden ze základních identifikačních znaků zapisuje i rodné číslo dítěte. Pohlaví se uvádí zkratkou „M“ pro pohlaví mužské a „F“ pro pohlaví ženské.

Do matriční knihy se na rozdíl od předchozího zákona nezapisuje státní občanství dítěte. Rodný list není dokladem o státním občanství dítěte.

U rodičů se zapisují obdobné údaje jako u dítěte, navíc se uvádí údaj o státním občanství.

³³ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str. 45 ISBN 80-86412-12-9

Jako matka se zapíše žena, která dítě porodila. U zápisu otce je třeba posuzovat, zda se dítě narodilo z manželství, nebo do třístého dne po zániku manželství – otec dítěte je manžel matky. Pokud matka uzavřela nové manželství, zapisuje se současný manžel. Pokud došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů před narozením dítěte nebo při zápisu narození, zapíše se jako otec muž, který toto prohlášení učinil. Souhlasné prohlášení o určení otcovství nelze provést, pokud je žena vdaná, nebo neuplynula-li lhůta 300 dnů od zániku manželství. V případě, kdy dojde k zápisu narození dítěte narozeného mimo manželství a dojde-li k určení otcovství, se tato skutečnost se zapíše do oddílu „záznamy a opravy před podpisem“.

Pokud dojde k prohlášení o určení otcovství nebo otcovství určil soud až po narození dítěte, uvede se tato skutečnost v oddíle „dodatečné záznamy a opravy“. Tato skutečnost se následně projeví i na matričním dokladu, rodném listě, kde je uveden jako otec dítěte muž, který otcovství určil (dítěti může být určeno nové jméno a příjmení na základě dohody zde zapsaných rodičů).

Zvláštním případem jsou zápisy mrtvě narozeného dítěte. Mrtvě narozené dítě se zapisuje pouze do knihy narození, nezapisuje se rodné číslo a do záznamů před podpisem se uvede, že jde o mrtvě narozené dítě.

Zákon stanovuje, jaké doklady je třeba doložit, aby mohl být zápis narození do matriční knihy učiněn. Rozlišuje čtyři skupiny případů, kdy se dítě narodí:

- za trvání manželství nebo do 300 dnů od „ukončení manželství“ – v tomto případě musí být předložen vždy oddací list rodičů a souhlasné prohlášení rodičů o určení jména nebo jmen dítěti,
- mimo manželství, jehož otec není znám – matka předkládá prohlášení o jménu, rodný list a doklad totožnosti,
- mimo manželství a bylo k němu určeno otcovství – doklad o určení otcovství. „Ze zákona o rodině výslovně nevyplývá, že prohlášení o určení otcovství k dítěti může učinit pouze jeho biologický otec, Z ustanovení §52 zákona o rodině nevyplývá, že musí jít pouze o biologického otce dítěte, a proto matrikářka, před níž se souhlasné prohlášení o určení otcovství činí, není oprávněna tuto skutečnost zkoumat.“³⁴ Souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství lze učinit i k dosud nenarozenému dítěti, je-li již počato.

³⁴ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002.str. 72 ISBN 80-86412-12-9

- rodičům, kteří žádají o azyl – důvody zvláštního zřetele, za kterých lze prominout určité doklady.

5.2.2 Zápis narození, kde matka požádala o utajení údajů o své osobě.

Matka má právo požádat o utajení své osoby. Na hlášení o narození dítěte – protokol o narození dítěte - jsou uvedeny údaje o matce, ale tyto údaje se nezapisují do knihy narození. Dítěti se zapíše příjmení matky, a pokud matka dítěti zvolí jméno, tak i toto jméno. V případě, že matka nezvolí jméno pro narozené dítě, oznámí tuto skutečnost matriční úřad soudu.

5.2.3 Zápis vícečetných porodů

Zápis vícečetných porodů provede matrikář v časovém pořadí narození dětí a v oddíle „záznamy a opravy před podpisem“ se vyznačí, pod kterým pořadovým číslem je proveden zápis sourozence.

5.2.4 Zápis dítěte nezjištěné totožnosti

Zápis dítěte nezjištěné totožnosti se provede na základě výsledků šetření orgánů policie a zprávy lékaře, které obsahují sdělení pohlaví dítěte a pravděpodobné datum narození. V oddíle „záznamy a opravy před podpisem“ se uvede čas, místo a okolnosti, za kterých bylo dítě nalezeno, popis zvláštních tělesných znaků, oděvu a označení jiných předmětů majících vztah ke zjištění totožnosti dítěte, včetně pravděpodobného věku.

V oddíle „dodatečné záznamy a opravy“ jsou dále uváděny skutečnosti týkající se osoby dítěte - změny jména a příjmení, rodného čísla, změny rodičů při osvojení apod.

5.3 Kniha manželství

Do knihy manželství se zapisují jména, příjmení popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství muže a ženy, kteří uzavřeli manželství, dále den, měsíc, rok a místo uzavření manželství, jména a příjmení popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození rodičů manželů, dohoda o příjmení manželů a o příjmení jejich dětí a základní identifikační údaje o svědcích – jméno, příjmení a rodné číslo.

5.3.1 Místo uzavření manželství

„Manželství se uzavírá v místě určeném úřadem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro konání slavnostních obřadů. Uzavřít manželství na kterémkoliv vhodném místě

může povolit matriční úřad, do jehož správního obvodu toto místo spadá.“³⁵ Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před kterýmkoliv matričním úřadem, nebo před orgánem církve, nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem. Toto prohlášení se činí veřejně, slavnostním způsobem, v přítomnosti dvou svědků za přítomnosti matrikáře. Prohlášení se činí před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, města (městské části, městských obvodů), které jsou matričním úřadem.

Občan České republiky může v cizině uzavřít manželství též před zastupitelským úřadem České republiky oprávněným k tomu zvláštním předpisem. Pokud je život snoubence ohrožen, může prohlášení snoubenců přijmout kapitán letadla registrovaného v České republice nebo velitel vojenské posádky České republiky v zahraničí a snoubenci nemusí doložit doklady jinak k uzavření manželství potřebné. Snoubenci však musí prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti, které by vylučovaly uzavření manželství. Manželství lze za splnění určitých podmínek uzavřít i prostřednictvím zástupce.

Církevní sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předložili oddávajícímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož vydání neuplynuly více než tři měsíce. Toto osvědčení potvrzuje, že snoubenci splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství. Pokud toto osvědčení nebylo předloženo, považuje se manželství za neexistující se všemi právními důsledky.

5.3.2 Dohoda manželů o příjmení

Dohoda manželů může znít:

- příjmení jednoho z nich bude příjmením společným (Přidal – Studená, společné příjmení Přidal, Přidalová, nebo Studený, Studená)
- každý z nich si ponechá dosavadní příjmení a dohodnou se na společném příjmení pro společné děti (Přidal – Studená, společné děti Přidal, Přidalová nebo Studený, Studená)
- manželé se dohodnou na společném příjmení a jeden z manželů bude na druhém místě uvádět své předchozí příjmení. (Přidal – Studená – společné

³⁵ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str. 363 ISBN 80-86412-12-9

příjmení Přidal – žena Přidalová Studená, nebo společné příjmení: Studený-žena Studená, muž Studený Přidal.)

„Při zápisu uzavření manželství lze na základě žádosti ženy, jíž se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru, jde-li o cizinku, o občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině, o občanku, jejíž manžel je cizinec nebo o občanku, která je jiné, než české národnosti.“³⁶ (Občanka má státní občanství České republiky.)

Žena se může rozhodnout užívat společné příjmení v mužském tvaru a na druhém místě užívat své předchozí příjmení např. Jana Konvalinka Křížková.

K uzavření manželství snoubenci musí předložit odpovídající doklady – doklad totožnosti, rodné listy, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství (neplatnosti manželství) nebo úmrtí list zemřelého manžela. Při předkládání cizozemských dokladů musí mít tyto doklady náležitá ověření (úřední překlad, apostillu, superlegalizaci).

Rozvody v cizích státech musí být uznané Nejvyšším soudem České republiky. Od vstupu České republiky do Evropské unie jsou ve věcech příslušnosti uznávání rozvodu a neplatnosti manželství závazné právní předpisy Evropské unie. Jedná se o nařízení účinné od 1. března 2005, tzv. Brusel II. Pravomocné rozhodnutí o rozvodu nebo neplatnosti manželství musí být opatřeno tzv. „osvědčením,“ vydaným příslušným soudem, který vydal pravomocné rozhodnutí; v tomto případě se nepřezkoumává ani příslušnost soudu, ani skutková stránka rozsudku.

Pokud jsou snoubenci cizinci nebo jeden ze snoubenců, vyžaduje se dále doklad o státním občanství a vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření sňatku. U cizinců, kteří nejsou občany států EU, pak potvrzení cizinecké Policie České republiky o oprávněnosti pobytu cizince na našem území. „Jde o opatření, které má vytvořit právní podmínky k zabránění, nebo alespoň omezení, uzavírání účelových manželství fyzických osob, které se nelegálně zdržují na území České republiky a které by svůj nelegální pobyt chtěli tímto způsobem legalizovat.“³⁷

1. července 2006 vstoupil v platnost zákon o registrovaném partnerství a v souvislosti s tímto zákonem byla vydána novela zákona o matrikách č. 300/2006

³⁶ Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI § 69

³⁷ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str. 116 ISBN 80-86412-12-9

Sb., která upravuje všechny náležitosti zápisu, které se týkají registrovaného partnerství. Registrované partnerství lze uzavřít před matričním úřadem příslušného krajského úřadu. Jsou zavedeny matriční knihy registrovaného partnerství a dále doplněny tiskopisy pro vysvědčení o právní způsobilosti pro uzavření registrovaného partnerství a tiskopisy pro vydávání úmrtních listů registrovaných parterů.

5.4 Kniha úmrtí

Do knihy úmrtí se zapisuje den, měsíc a rok úmrtí, jméno (popřípadě jména), příjmení popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodné číslo, osobní stav, pohlaví, státní občanství místo trvalého bydliště zemřelého.

Zápis se provádí na základě listu o prohlídce mrtvého. List o prohlídce mrtvého by měl matriční úřad obdržet do tří dnů od úmrtí.

Na rozdíl od předchozí právní úpravy se do knihy úmrtí nezapisují údaje o příčině úmrtí a údaje o datu a místě pohřbu. Údaj o příčině úmrtí se taktéž neuvádí v matričním dokladu. Na základě žádosti oprávněné osoby matriční úřad vydá potvrzení ze sbírky listin s uvedením příčiny úmrtí.

5.5 Matriční doklady

Nejčastějšími matričními doklady jsou rodné, oddací a úmrtní listy. Do matričních dokladů lze uvádět pouze údaje z uzavřeného zápisu a uvádět pouze údaje, které jsou zapsané ve svazku matriční knihy. Aby se jednalo o matriční doklad, musí být vystaven na předepsaném tiskopise (předepsaná velikost, barva i kvalita papíru) a obsahovat předepsané údaje podle zákona o matrikách, které nemohou být psány ručně. Od roku 2004 mohou být matriční doklady vystavovány pouze pomocí výpočetní techniky.

Svazky matriční knihy, sbírky listin a potvrzení z nich vydaná a matriční doklady jsou veřejnými listinami, tzn., že údaje v těchto dokladech se považují za správné, a to až do okamžiku, než se prokáže opak. Údaje zapisované do matričních knih jsou neveřejné a zákon vymezuje jasně okruh osob, které mohou nahlížet do svazků matričních knih a požadovat výpisy z nich.

Matriční knihy narození jsou uloženy u matričního úřadu po dobu 100 let a knihy manželství a úmrtí po dobu 75 let. Tato doba je počítána od posledního zápisu matriční události. Poté jsou knihy předávány k archivaci příslušným státním oblastním archivům. „Matriční knihy jsou základní a v podstatě nejstarší dosud vedenou evidencí na území České republiky. Z tohoto důvodu, ale zejména proto,

obsahují prvotní údaje o narození, uzavření manželství, úmrtí, ale i o jménu (jménech) či příjmení, nedochází k jejich skartaci, ale vždy k archivaci. S trochou nadsázky lze říci, že svazky matričních knih jsou archivovány navždy.³⁸ Matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize, která je uložena v oblastním archivu, vystaví matriční úřad, v jehož územním obvodu k matriční události došlo, na základě podkladů, které si vyžádá od příslušného státního oblastního archivu.

5.6 Ověřování matričních dokladů pro použití v cizině

Matriční doklady, které se vydávají pro použití v cizině, a je u nich požadováno příslušné ověření, matriční úřad zašle k ověření matričnímu úřadu obce s rozšířenou působností správního obvodu, do kterého náleží respektive matriční úřad obce s rozšířenou působností zašle krajskému úřadu, do jehož působnosti náleží. Příslušný úřad ověří pravost podpisu matrikáře a pravost úředního razítka ověřovací doložkou. Pro vyšší ověření (apostillu, superlegalizaci) se zasílají takto ověřené doklady na Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, které provádí další ověření.

5.7 Užívání jména a příjmení

S účinností zákona č. 301/2000Sb., o matrikách, jménu a příjmení skončila platnost zákona o užívání a změně jména a příjmení č. 55/1950 Sb., a právní úprava týkající se jména a příjmení a jejich změn byla začleněna do tohoto zákona.

Rozšířila se možnost užívání dvou jmen a také zápisy různých tvarů jmen, které se postupně vyvinuly do užívaných podob. Nadále platí, že nejčastěji se při zápisu podob jmen vychází z několikrát aktualizované publikace PhDr. Miloslavy Knappové, CSc. (dosud jediná soudní znalkyně v oboru jmen) „Jak se bude vaše dítě jmenovat“. Pokud vzniknou pochybnosti o správném tvaru konkrétního jména a nelze vyjít z dostupných pomůcek, je nutné, aby rodiče předložili stanovisko znalce z tohoto oboru k možnosti zápisu do matriční knihy narození.

Občan, který má v matriční knize zapsáno jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat jména dvě. Občan, který má v matriční knize zapsána k 31. 12. 1949 dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, že bude tato jména užívat. „Podstatnou skutečností pak je, že takovéto prohlášení lze učinit pouze jednou. Na tuto skutečnost je vhodné občana, který chce prohlášení učinit výslovně upozornit tak, aby si mohl danou věc řádně zvážit a aby se rozhodl

³⁸ Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str. 85 ISBN 80-86412-12-9

s vědomím všech důležitých skutečností.“³⁹ Taktéž osvojitelé (stejně jako pokrevní rodiče u narození dítěte) mohou prohlášením do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí o osvojení zvolit jméno, popřípadě jména, osvojenému dítěti, na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy museli žádat matriční úřad o klasickou změnu jména pro osvojence.

Nová zákon o matrikách dále pamatuje na povolení změny jména a příjmení osob, u nichž probíhá proces změny pohlaví. Zákon umožňuje situaci řešit ve dvou krocích. V prvním kroku matriční úřad povolí změnu jména a příjmení na „neutrální“ např. Sáva Jelínků, žadatel, či žadatelka předkládá potvrzení zdravotnického zařízení, v němž probíhá léčba, jejímž výsledkem bude změna pohlaví. Po ukončení léčby a změně pohlaví se na základě potvrzení zdravotnického zařízení osobě vydává zcela nový rodný list (změna rodného čísla, jména, pohlaví).

5.8 Oznamovací povinnosti matričního úřadu

Matriční úřad plní oznamovací povinnost týkající se údajů zapisovaných do matričních knih. Tato povinnost se týká zákonem stanovených správních úřadů, soudů a matričních úřadů. Za každý měsíc zasílá matriční úřad hlášení o narození, úmrtí a uzavření manželství Českému statistickému úřadu. Hlášení o úmrtí je zasíláno také Všeobecné zdravotní pojišťovně, příslušnému soudu, v jehož obvodu měl zemřelý hlášen trvalé bydliště (s uvedením zařizovatele pohřbu pro následné jednání o dědictví) a Ústavu zdravotní informací a statistiky ČR. Při uzavření manželství se vztahuje ohlašovací povinnost na ženy narozené do roku 1967 Správě sociálního zabezpečení. Při změně jména a příjmení, prohlášení o volbě jména, či volbě jmen, užívání předchozího příjmení po rozvodu manželství, určení otcovství k narozenému dítěti, matričnímu úřadu, u kterého je příslušná matriční událost zapsána. Do 1. 7. 2010 byl matriční úřad povinen oznamovat veškeré matriční události a změny týkající se matričních zápisů ohlašováním „pověřených obcí“. Od tohoto data vstupuje v platnost novela zákona 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů a matriční úřad zapisuje nové údaje přímo do systému ISEO. (informační systém evidence obyvatel z kterého se nabírají údaje pro tisk občanských průkazů, cestovních pasů a řidičských průkazů – tyto údaje se dále předávají státním orgánům, určeným zvláštním předpisem.(Česká správa sociálního zabezpečení, Katastrální úřady, Finanční úřady apod.)

³⁹ Henych, V., Zákon o matrikách, jména a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. str.157 ISBN 80-86412-12-9

Od 1. 1. 2004 jsou vedeny matriční knihy souběžně výpočetní technikou. Doposud nebyl určen jednotný program pro vedení matrik, ani způsob uchování elektronického záznamu. Po „ručním“ zápisu do příslušných svazků matriční knihy je vyhotoven matriční doklad a následně tisk listu matriční knihy příslušného zápisu, který je ukládán spolu se sbírkami listin, a odevzdáván do 28. února následujícího roku matričním úřadům pověřených obcí nebo krajským úřadům.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo podat ucelený přehled vývoje matriční agendy, které právní normy a jakým způsobem upravovaly podobu matričních zápisů.

V úvodu práce jsem objasnila základní pojmy z oblasti agendy vedení matrik. V následujících kapitolách jsem popsala způsob jednotlivých matričních zápisů, dopad právních ustanovení na konkrétní podobu matričních zápisů narození, sňatků a úmrtí a také jakým způsobem byla vedena celá matriční agenda. Význam matrik se postupem doby měnil. Od jediné evidence obyvatel až po současný stav, tedy základní evidenci narození, uzavření manželství a úmrtí a s tím spojené otázky jména a příjmení.

V první části jsem se zabývala obdobím, kdy zápisy do matrik i celá matriční agenda spadala do rukou církve. Od poloviny 18. století stát začal zasahovat poměrně řadou právních předpisů do způsobu i obsahu zápisů, zápisy mají však značně nejednotnou podobu i obsah. Informace o způsobu zápisů pro toto období jsem čerpala z genealogických časopisů a ročenek, které se věnují matrikám spíše z hlediska problematiky sestavování rodokmenů. Dále jsem představu o podobách zápisu získala vlastním studiem zápisů v matričních knihách uložených u matričního úřadu, kde pracuji. Tyto zápisy jsou nejednotné, mají často volnou podobu a vyjadřují i určitou osobnost faráře, který tyto zápisy činil.

Druhé období začíná 1. lednem 1950, kdy celá agenda byla odebrána církvi a stala se výhradně záležitostí státu. V platnost vstoupily zásadní zákony, které naprosto jednoznačně a striktně upravovaly celý výkon matriční agendy. Nová úprava matričního práva úzce souvisela s reformou manželského a rodinného práva. Zákonné normy odrážely zásady nové ústavy, zvláště stejné postavení muže a ženy v rodině i ve společnosti, zcela je odstraněn rozdíl mezi dětmi manželskými a nemanželskými a byla zavedena obligatorní forma občanských sňatků. Pro toto období jsem čerpala informace z literatury, zvláště komentářů a výkladů zákonů platných pro toto období. Také mi významně pomohly metodiky, které byly vydávány pouze pro úřední potřebu a zůstaly uloženy na matričním úřadě.

Poslední období představuje současnou podobu vedení matriční agendy. V roce 2001 vstoupila v platnost současná právní úprava týkající se matrik, jména a příjmení. Tato úprava reaguje na celkové změny ve společnosti po roce 1989 a také na změnu celé řady souvisejících předpisů a mezinárodních smluv, ke kterým Česká

republika přistoupila. V této části jsem se zaměřila na nejvýraznější změny, které proběhly v matriční agendě oproti minulým zákonným úpravám. Podklady jsem čerpala ze současných zákonných ustanovení i vlastní praxe.

Podoba matričních zápisů i matričních výpisů se od počátečních záznamů značně zjednodušila. Podle současného zákona se do matričních knih zapisuje mnohem méně údajů než v předchozích obdobích a matriční doklady obsahují pouze nejn nutnější údaje. V praxi to pro občana znamená, že při vyřizování nejrůznějších občanských záležitostí např. vyřizování osvědčení o státním občanství k prvnímu občanskému průkazu či pasu, nebo vyřizování pojistných událostí v případě úmrtí, musí předkládat další související doklady, který celý proces vyřizování spíše komplikují, než usnadňují.

Změny a opravy matričních zápisů i následné výpisy z matrik se posuzují podle právních předpisů platných v době, kdy k matriční události došlo. Proto je nezbytné, aby se každá matrikářka v těchto předpisech orientovala. Během zpracovávání bakalářské práce jsme pronikla do problematiky vedení matrik mnohem podrobněji a hlouběji, zvláště do období církevních matrik. Bakalářskou práci využiji při vlastní pracovní činnosti, při posuzování změn a oprav matričních zápisů ale také při proškolení a přípravě matrikářek ve svém správním obvodu.

Seznam odborné literatury

1. Bartůněk, V., Historický vývoj matrik, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha 1940, č. 1
2. Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s. Obecný zákoník občanský ASPI
3. Černý, J., Valášek, M., České státní občanství, Praha: LINDE Praha, a.s., 1996. 475 s. ISBN 80-7201-018-2
4. Doskočil, K., Vývoj farních matrik v českých zemích ve světle právních předpisů, In: Časopis Rodopisné společnosti 12, Praha 1940. č. 2
5. Henych, V., Zákon o matrikách, jménu a příjmení č.301/2000 Sb. s poznámkami a souvisejícími předpisy, 1. vyd. Praha: IFEC s.r.o., 2002. 696 s. ISBN 80-86412-12-9
6. Hradecká, V., Matriky se vedou přes 500 let, in Časopis Veřejná správa 40 Praha:2000 č. 42
7. Jaskula, Z., Jméno a příjmení – Odborná pomůcka pro pracovníky národních výborů 1.vyd. Ostrava: Severomoravský KNV pro vnitřní potřebu národních výborů Severomoravského kraje, 1978. 96 s.
8. Knapp, K., Vaňková, Z., Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení, 1. vyd. Praha: Orbis 1956. 353 s.
9. Knappová, M., Naše a cizí příjmení v současné češtině, Liberec: TAX AZ KORT, 2002. 251 s. ISBN 80-238-8173-6
10. Kocourek, J., Zákon o rodině a související předpisy, 3. přepracované a doplněné vyd. Praha: EUROUNION, 1998. 186 s. ISBN 80-85858-71-1
11. Matriky, předpisy o matrikách, jménu a příjmení s výkladem, Praha: vydalo Ministerstvo vnitra – vnitřní správa národních výborů, jen pro úřední potřebu, 1965. s. 193
12. Maur, E., České matriky jako demografický pramen In:Sborník archivních prací 20, Praha 1970
13. Maur, E., Vývoj matričního zápisu v Čechách, In: Historická demografie 6/1972
14. Vyhláška č. 207/2001 Sb. Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon č 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI
15. Zákon č. 97/1963 Sb. Národního shromáždění o mezinárodním právu soukromém a procesním ASPI
16. Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ASPI

Seznam příloh

1 Zápis do knihy manželství 1899

2 Zápis do knihy narození 1893

3 Zápis do knihy úmrtí 1892

4 Zápis do knihy manželství 1950

5 Zápis do knihy narození 1950

6 Zápis do knihy úmrtí 1957

7 Zápis do knihy manželství 2001

8 Zápis do knihy úmrtí 2001

1 Zápis do knihy manželství 1899

Kniha a strana		Rok, měsíc a den oddávky		Jméno a stav oddávatele		Jméno, stav a rod oddávatele		Nábož.		Nábož.	
číslo	str.	rok	měsíc	den	jméno	stav	rod	katolický	evangelický	lita stáří	svobodný
11	5	1899	červenec	11	Bedeřich Juricek	23	Josef Tomčík, rolník v Slavkově, svobodný syn Josefa Tomčíka, rolníka v Slavkově a jeho manželky Kateřiny z rodu Josefa Lozanského, rolníka v Chompyži	1	1	292	1979
<p>Oddávka byla v neděli 11. po svatém Duchu, ve starostlivosti Jozefy Gyrtla a Karel Venci 1899 v chrámu sv. Petře v Slavkově u Chompyže a zúčastnili se jí: Křesťanský lid zúčastněný od farního úřadu v Bylčově ze dne 30. června 1899, 3) obřadový lid od farního úřadu v Bylčově ze dne 10. července 1899.</p> <p>Na nářek paní otce nevěsty dávacím písemně dvěma svědky bylo vše občanské svatění a potvrzení to svým vlastním rukopisem podpisem Cozanne Marie Jiricek, narocho. Sv. Jan zobrazení Chompyže.</p> <p>— Souhlas — / /</p> <p>Je to shoda uvedených setání byla dle obřadu náboženského českého, dosvědčuje v Křesťanském chrámu dne 31. prosince 1899.</p> <p>Vid. in canonica visitatione die 2. maji 1900.</p> <p>Josef Tomčík Bedeřich Juricek</p>											

Kniha a strana		Rok, měsíc a den oddávky		Jméno, stav a rod oddávatele		Nábož.		Nábož.	
číslo	str.	rok	měsíc	den	jméno	stav	rod	katolický	evangelický
20	11	1899	červenec	20	Arastasi svobodná dcera Frantiska Labranského, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvicka, rolníka v Osčicku	1	1	316	197
<p>Oddávka byla v neděli 11. po svatém Duchu se jest 2. Sv. J. 1899 v Bylčově.</p> <p>1899 c. 112 oddávky jsou ve farním archivu, rok 1899 c. 112, 1899 c. 115 </p> <p>mu dle dávanými k domutu svatku manželstevního a těchto dorádaných svědků svolajících: Frantiska Labranský, Josef Olvick, Bedřich</p>									

2 Zápis do knihy narození 1893

Kniha		Rok, měsíc a den narození		Jméno dítěte		Jméno rodičů		Místo narození		Poznámky	
číslo	str.	rok	měsíc	den	jméno	jméno	stav	rod	jméno	stav	rod
1	10	1893	červenec	10	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
2	4	1893	červenec	15	Marie	Josef	1	1	Slavkov	1	1
3	13	1893	červenec	19	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
4	2	1893	červenec	5	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
5	13	1893	červenec	13	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
6	13	1893	červenec	16	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
7	20	1893	červenec	20	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1
8	22	1893	červenec	22	Josef	Josef	1	1	Slavkov	1	1

Matka		Místo	Křestní jméno	Baba	Poznámky
jméno, stav a rod	obývali a číslo domu	jméno, stav a obývali	jméno, stav a obývali	jméno, stav a obývali	jméno, stav a obývali
Anna, dcera Jana Skarpeckého, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 22.	Jan Skarpecký, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Marie Epplauerová, rozn. dcera Anny Epplauer, z Kvetelky, manželka dcery Frantiska Epplauer, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 29.	Frantisek Epplauer, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, manželka Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 97.	Josef Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877
Mariana, dcera Frantiska Bělky, rolníka v Osčicku a jeho manželky Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	Slavkov 100.	Frantisek Bělka, rolník v Osčicku a jeho manželka Marie z rodu Josefa Olvického, rolníka v Osčicku	1877	Josef Olvick, rolník v Osčicku	1877

3 Zápis do knihy úmrtí 1892

Kniha úmrtí za rok 1892 Brusary Strana 4												
Křesť. a strana	Rok, měsíc a den			Jmeno a stav zeměleho	Nabo-ženst. hlavi		Stáří			Nemoc způsob smrti	Zaopatřoval	Pochoval
	umrti	pořadí	část domu		katolická	nekatolická	let	mesic	den			
III 1892 21. červen 1.				pienářka Janča Jára Kalou dávající v Brusary a jeho manželky Fran- ziska Jary Jančova křesť. svatých ve vísce Býlavěním	1	1	2	2	11	Nastala zem- ní apoplexi mrtví	frant. Petráš farář	frant. Petráš farář
III 1892 25. květen 1. 3.				ženka a manželka Jana Antella podruha v Brusary a jeho manželky An- tonína Kamča chlapčička v Brusary	1	1	5	11	14	Nastala zem- ní cizáckých křesť.	frant. Petráš farář	frant. Petráš farář
III 1892 22. květen 8. 10.				ženka, manželka Antonína Katiha podruha v Brusary ocera Matouše Ma- tala podruha ve Hradištech a man- želky Kateřiny rozené Luznámi.	1	1	7	11	17	Nastala zem- ní plísň	frant. Petráš farář	frant. Petráš farář
III 1892 22. srpen 31. 2.				Charanna, podru- ha Jara Jančova na křesť. podruha v Brusary a jeho manželky Theresy rozené Petrášové Kaučova	1	1	7	11	19	Nastala zem- ní mrtví vichř. son- chotiny	frant. Petráš farář	frant. Petráš farář
				Substrin								frant. Petráš farář

Úmrtí listek č. 23, 1892 čís. 5
Uloženo ve farním archivu sub A 24
c. d. čís. 21.

Úmrtí listek č. 23, 1892 čís. 6.
Uloženo ve farním archivu sub A 24. III
c. d. čís. 23.

Úmrtí listek č. 10, 1892 čís. 7.
Uloženo jest ve farním archivu sub A III 24
c. d. čís. 24.

Úmrtí listek č. 1, 1892 čís. 2
Uloženo jest ve farním archivu sub A III
24 čís. 26. c. d. 26.

4 Zápis do knihy manželství 1950

Podpis matky	Den, měsíc, rok a místo uzavření sňatku	Jména a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, státní občanství, místo obitvatelnosti a bydliště zapsaných a jejich rodičů	Jména a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, státní občanství, místo obitvatelnosti a bydliště zapsaných a jejich rodičů	Jména a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, státní občanství, místo obitvatelnosti a bydliště zapsaných a jejich rodičů
	11. srpna 1950 Bystřice nad Pernštejnem	<p>Otec: Josef Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 12. srpna 1884 narozená dne 12. srpna 1884</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Josef Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 12. srpna 1884 narozená dne 12. srpna 1884</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Josef Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 12. srpna 1884 narozená dne 12. srpna 1884</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>

5 Zápis do knihy narození 1950

Podpis matky	Den, měsíc, rok a místo narození dítěte	Jména a příjmení, pohlaví a bydliště dítěte	Jména a příjmení, pohlaví a bydliště rodičů	Záznamy a změny před podpisem Půjmy	Dodatečné záznamy a změny	
	9. 8. 1950 Bystřice nad Pernštejnem	<p>Otec: Augusta Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 5. srpna 1904 narozená dne 12. srpna 1909</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Augusta Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 5. srpna 1904 narozená dne 12. srpna 1909</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Augusta Matka: Marie</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 5. srpna 1904 narozená dne 12. srpna 1909</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Záznam podle písemného oznámení Růženy Těchlové narozené v Bystřici nad Pernštejnem č. 22 dne 5. 8. 1950</p> <p>svobodní občan narozený dne 12. 8. 1909</p> <p>70. čerence 1950</p> <p>Den 11. června 1951</p> <p>svobodní manžel</p>	<p>svobodní občan narozený dne 12. 8. 1909</p> <p>70. čerence 1950</p>
	10. 8. 1950 Bystřice nad Pernštejnem	<p>Otec: Libor Matka: Jarmila</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 21. srpna 1904 narozená dne 27. srpna 1904</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Libor Matka: Jarmila</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 21. srpna 1904 narozená dne 27. srpna 1904</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Libor Matka: Jarmila</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 21. srpna 1904 narozená dne 27. srpna 1904</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Záznam podle písemného oznámení Růženy Těchlové narozené v Bystřici nad Pernštejnem č. 22 dne 10. 8. 1950</p> <p>svobodní občan narozený dne 27. srpna 1904</p> <p>Den 11. srpna 1951</p> <p>svobodní manžel</p>	<p>svobodní občan narozený dne 27. srpna 1904</p> <p>Den 11. srpna 1951</p>
	16. 8. 1951 Bystřice nad Pernštejnem	<p>Otec: Miroslav Matka: Žena</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 30. července 1928 narozená dne 23. září 1927</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Miroslav Matka: Žena</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 30. července 1928 narozená dne 23. září 1927</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Otec: Miroslav Matka: Žena</p> <p>svobodný svobodná</p> <p>narozen dne 30. července 1928 narozená dne 23. září 1927</p> <p>občan: československý občanka: československá</p> <p>bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22 bydliště: Bystřice nad Pernštejnem č. 22</p> <p>státní občanství: československé státní občankyně: československá</p> <p>občan: československý občanka: československá</p>	<p>Záznam podle písemného oznámení Růženy Těchlové narozené v Bystřici nad Pernštejnem č. 22 dne 16. 8. 1951</p> <p>svobodní občan narozený dne 23. září 1927</p> <p>Den 17. srpna 1951</p> <p>svobodní manžel</p>	<p>svobodní občan narozený dne 23. září 1927</p> <p>Den 17. srpna 1951</p>

6 Zápis do knihy úmrtí 1957

Pořadové číslo	Den, měsíc, rok, hodina, místo úmrtí a příčina smrti	Jméno a příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, pohlaví, stav, povolání, státní občanství a bydliště zemřelého	Jméno a příjmení manžela a jeho příjmení za svobodna	Jméno a příjmení rodičů zemřelého a jejich příjmení za svobodna
1	2	3	4	5
1.	<p>5 4 1957 pátek debra jeden měsíc dávil se na dávil se na 15. hod. Hruška p. 13, č. 18 Kolešovice Kolešovice</p>	<p>Jméno Marie příjmení Kášová roz. Filipková naroz. dne 7. srpna 1889 rodilost Kyselohy okres Píseň pohlaví ženská stav vdava povolání v domácnosti státní občanství československé bydliště Hruška, p. 13, č. 18 okres Kolešovice</p>	<p>Jméno František příjmení Kášová roz. _____ roz. _____ roz. _____</p>	<p>Otec Josef Filipík roz. _____ matka Anička Filipková roz. _____ Kratochvilová</p>
2.	<p>26 8 1957 dracáček ho srpná jeden měsíc dávil se na dávil se na 4. hod. Hruška p. 16, č. 44 Kolešovice Kolešovice</p>	<p>Jméno Anna příjmení Nelesovská roz. Dvořáková naroz. dne 13. dubna 1869 rodilost Hruška p. 16 okres Kolešovice pohlaví ženská stav vdava povolání dílnička státní občanství československé bydliště Hruška p. 16, č. 44 okres Kolešovice</p>	<p>Jméno + Josef příjmení Nelesovský roz. _____ roz. _____</p>	<p>Otec Jan Dvořák roz. _____ matka Marie Dvořáková roz. _____ Dvořáková</p>

7 Zápis do knihy manželství 2001

Město ústředí manželství	
Bývalice pod Blatovicemi 157	
Den, měsíc a rok uzavření manželství 25. 08. 2001	
jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Tomáš	
den, měsíc, a rok narození 02. 04. 1972	
místo narození, okres Pílský okr. Kroměříž	
rodní číslo 72 04 02/	
státní občanství Česká republika	
otec - jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Leopold	
matka - jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Kateřka	
den, měsíc, rok a místo narození, okres 04. 01. 1943 Chomův okr. Kroměříž	
rodní číslo 702 0 0 0	
státní občanství 07. 11. 1944 Jankovice okr. Kroměříž	
jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Simona	
den, měsíc, a rok narození 14. 08. 1976	
místo narození, okres Kroměříž okr. Kroměříž	
rodní číslo 76 58 14/	
státní občanství Česká republika	
otec - jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Emil	
matka - jméno a příjmení, popř. rodní příjmení Kateřka	
den, měsíc, rok a místo narození, okres 18. 01. 1955 Pílský okr. Pílský	
rodní číslo 702	
státní občanství 15. 10. 1954 Trýdek - Místek okr. Trýdek - Místek	

Město ústředí manželství	
Bývalice pod Blatovicemi 157	
Datum provedení zápisu 25. 08. 2001	
Podpis manželů: T. Tomáš, S. Simona	
Podpis úředníka:	

8 Zápis do knihy úmrtí 2001

Pořadové číslo zápisu: 1

2001

Místo úmrtí	Bystrice pod Hostýnem v části Kámen pod Hostýnem - kámenová přejezda		
Den, měsíc a rok úmrtí	01.08.2001		
Zemřelý(á)	Jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení	Vladimír	
	Den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát	16.03.1980 Kroměříž, okr. Kroměříž	
	Osobní stav	Rodné číslo	Pohlaví
	Státní občanství	České republiky	
	Místo trvalého pobytu, okres/stát	Žatčiči 57, okr. Kroměříž	
Žijící manžel jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení			
rodné číslo			
Záznamy a opravy před podpisem Zapsáno na základě listu o prohlídce mrtvého (cizozemského matričního dokladu) systaveného (dne, kým) 02.08.2001 - MUDr. Alenou Froňákové - lékařkou Fakultní nemocnice u Sv. Anny v Brně, Ústav soudního lékařství Brno.			
Datum provedení zápisu	13.08.2001	Podpis matrikáře	V. Karvašová
Dodatečné záznamy a opravy			

List matriční knihy úmrtí - 110 g